

229249

63556
MAGYAR - MUTATÓ

T ü k ö r.

1 Rf. m.

Bibl. Hung. Sankowichianae

J. S. Müller 9e Junij 1827.

MAGYAR-MUTATÓ TŰKÖR

mellyet ama

T. N. N. HORVÁTH JÁNOS

Ú R T Ó L

100 fl. Jutalommal feltett örök emlékezetre

méltó Hires, Jeles, Betses, Kérdésre

Ki a' Magyar Történeti, Törvényes, és Pol-
gári Értelemben? 's mi az ő kötelessége mint

M a g y a r n a k ?

készített

Egy Magyar, a' ki Igaz szívből a' Lenni haLáLig
Óhajt; nézD ki az? Itt zárVa taLáLnI neVét.

vagy is

Az említett jutalommal megtiszteltetett

MIKUSAY JÁNOS.

B U D A N,

Nyomtatott Landerer Anna betűivel. 1827.

2482

Azt méltán kérdéd: ki Magyar? mert tudni valóban
Nyelvéből ki legyen, 's öltözetéből erős.

Ös *Lehelünk* hangos kürtjéből kéne kifújni
E' kérdést, hogy az ő híre terülne tovább.

Hogy vérét méltán mondhassa akárki Magyarnek,
Im Tükröt mutatunk, ebbe tekintsen előbb.

A' tzudar a' széppel, hitvány kárunkra derékkel
'S a' rosszsz a' jóval öszve vegyülni szokott.

En jónak tartom munkám, 's te talán tagadod: de
Vigyázz hogy ne hibázz, 's a' mi igaz ne tagadd

Antonius Nagy m. p.
Librorum Censor et Revisor.

229249

A' Magyar Irókhoz.

Hát tsak elmertétek halgatni a' Kérdést Túdós Hazafiak? el? 's mindannyian? 's mindekkoráig? ! és tán nemis bánjátok? sőt még mostis halgattok? halgattok? — Notsak halgassatok hát továbbis, hogy jobban hallassék a' Kérdés. Tsak halgassatok, hogy nagyobb figyelemmel vetessék a' Felelet. Tsak halgassatok, hogy jobban hallassátok a' magyar szív dobogását. Tsak halgassatok mondom, hogy jobban megértsetek beszédemet.

Öszve áll egy Nemzet Magyar Név alatt; elindul Lakhelyet keresni, talál; 's letelepeedik a' vérrel jegyzett földön; tenyészik vi-

szontagsági között; hálnak az Öregek; változik az Ivadék; változik, és tsaknem egészen elváltozik! hazáját el hagyja; más földön tivórnyáz; idegen nyelven beszél, az anyait elfelejti; Nevét feltseréli 's magát *Hongrois*-nek nevezi; tsínos ruháját megveti, 's alakos hatzikába öltözik; szokásait elfelejti, 's az idegenekét majmolja; még a' bajúsza is oldalt tsúszott helyérül!

Sohajtvá kérdi ekkor egy Eleink ditső hamvaibul feléledett háládatos onoka: *Ki a' Magyar, 's mi az ő kötelessége?* *) Hal-

---

*) Ezen Kérdés még 1822-ben fel volt téve az azon évi Tudományos Gyűjtemény 4-ik Kötet 119-ik lapján. De mivel az akkor ki rendelt határnapra elegendő Felelet nem érkezett: tehát a' nevezett esztendei Tud. Gyűjt. 12-ik Kötet 122-ik lapján újra ki hirdettetett, és a' Feleletre Sz. György napja határozatott. Ekkor készítém magam is e' munkát, a' mint a' homlok évvers jelenti; de minthogy távulléttemben a' munka ki símitását 's ki javítását senki magára nem vállalta, sem annak hogyléttét tudtomra nem adta, így mostanáig abban maradott, és soha világot sem látott volna, ha annak állapotjárul a' napokban véletlenül tudósítást nem vettem volna.

lom a' kérdést, eltelt örömmel szívem, 's tárgya lett azontúl beszélgetésemnek; szántam 's epekedtem, hogy nem felelhetek; kész lettem volna esküszök a' Magyar véremre, minden fáradságot megtenni, ha közelebb nem lett volna már a' feleletre, mint a' készületre határozott idő.

Nem vélvén azomban hogy nálam több lankadtabb Magyarok volnának, nyugodt, de még sem egészen nyugodt szívvel elmellőzém a' feleletet; remény és félelem között vártam azon időt, melly kivolt rendelve; előre képzellém melly tüzzel fognak Íróink a' megfejtéshez; melly tudósan megvizsgálják *ki a' Magyar?* és melly pontosan elejébe terjesztik *annak kötelességeit*; nem kételkedtem ügyességökben; bíztam sokaságokban; hittem tudományokban. De ím szerentsétlen, hogy megtsalatkoztam! A' bértz szülni akart, 's egerek bújtakki belőle! A' sok baba között elveszett a' baba, Ikereket vártam, 's egereket láttam!

Akkor vettem észre háborgásom okát, és akkor tudtam meg, mért nyugtalan szívem; akkor értettem meg a' kérdés velejét: hogy tán azért kérdik, mivel nints több Magyar! És ugyan akkor annyira megáradt

boszsزúságom özöne, hogy a' mérsékelés gátjait elrontván, hullámjait minden Íróinkra hányná.

De hát mi is oka elhalgatástoknak Tudós Hazafiak? Talán nem tudjátok ki a' Magyar? Talán nem bíztatok magatokhoz? Talán nem mertétek megmondani? Vagy tán resteltetek illy tárgyrul beszélni? 's megvetettétek azt? Pirulj a' kiben tsak egy tsepp érzés vagyon, 's vétkeđ ostorául tekintsd feddésemet. Tudd meg, hogy a' gondatlanság halálos bűnétől senki fel nem oldoz.

Botsánat igenis részemrűl ollyannak, ki felelni nem tud; sőt, de nem egészen, még azoknak is, kik magokhoz nem bíztak: mivel jobb gyengeségűnket néma halgatással bėbizonyítani, mint azzal a' kérdés méltóságát megtsonkítani. Mert valóban ollyan felelet megkívántatása fekszik e' Kérdésben, melly egy hajdan ditső, 's még most is virágzó Nemzetet érdekel. Ki lehetne pedig olly igen vakmerő, a' ki egy Nemzetnek, 's pedig olly Nemzetnek, mint a' Magyar Nemzet; mellyet a' Görögök állnoksága meg nem jádzhattott; Veneták fortéjja meg nem ronthatott; Németek ereje

meg nem törhetett; Lengyelek vitézsége
meg nem rettenthetett; Tatárok fegyvere
el nem pusztíthatott; Törökök hatalma meg
nem hódíthatott: melly a' temérdek visz-
tagságok között is Nemzet maradott; és
mellynek győzedelme világszerte rettegést
okozott: ki lehetne mondám olly igen vak-
merő, ki annak Bélyegit elő számítani;
Díszét kimeríteni; Kényét érinteni; Betsét
felfedezni; és Kötelességét előterjeszteni
magára vállalná? — De nem éppen azért
kellett volna-e többeknek is e' dologrul el-
mélkedni, hogy a' mi egyik figyelmét el-
kerüli, másik szemessége előtt híven meg-
fordúljon? Mert több szem többet lát, és
az ügyekezet ha elégtelen is, mindég dí-
tséretes.

De néked ki botsájthatna meg gyamol-
talan Félénk, ki nem mertél írni? A' Tör-
vényt nem ösmérő Basa boszszújátul féltél?
Vétkesnek gondoltad a' Magyart le írni?
's tilalmasnak vélted arrul beszélgetni? Azt
tudtad, az által valakit megbántasz? Nem
vagy Magyar, mert félsz képzellődésedtül.
Kösziklát gondoltál könnyű felyhők helyén!
Hiszen kinek tettek lábára bilintset? 's ki
volt gyűlöletes azért mivel Magyar? Tiltott

Társaság ez? Hát nints a' Magyarnak annyi szabadsága? Hát nints néki Királja? És nem Magyar a' Magyarok Királja? Éljen! az!

Mit mondjak tenéked, te elfajzott Magyar, ki resteltél írni? Hát nem restellettél versetskét tsinálni? 's nem úntál még bele Romántzot firkálni? Érdemesebb apró zsebkönyveket írni? Haszontalan ilyen Kérdésre felelni? Illetlen dolog illy tárgyul értekezni? Vessen meg a' haza, mellyet megvetettél.

De hát ti kevélyek! mért nem feleltetek? szégyeltétek a' Magyar bélyegét tisztán felfedezni? Illetlennek gondoltátok a' Magyarat le írni? Nem találtatok elegendő műszert elmebéli tehetségtek kimutatására? Mi alávalóság vagyon e' Kérdésben, mellyet a' Kérdője érdemesnek tartott? Nem olyan kérdés-e ez, mellyet minden jó Hazafi szívből óhajthat? örömmel fogadhat? és a' meg fejtésre méltónak gondolhat? Lehet-e ennél az idő kényéhez jobban illő kérdést ki gondolni? Nem szükség a' Magyarnak tudni ki a' Magyar? és ösmérni az ő kötelességeit?

Ez valóban az a' Kérdés, mellyhez hasollíthatót nem szültek a' múlt századok.

Ez az a' Kérdés, mellyhez foghatóval semmi Nemzet nem ditsekedhetik. Ez az a' Kérdés, mellybül a' Magyar nagylelkűség tisztán ki tündöklik. Ez az a' Kérdés, mellynél derékebbet a' Magyarok Őrangyala sem sugárolhatna. Ez az a' Kérdés, mellynek megfejtése némelly Hazafiakat Nemzete ditsőségére megtanít; némellyeket kötelessége megszegéséért titkon meg int; és némellyeket a' Nemzeti bélyegben jobban megerősít. Ez valóban az a' kérdés, mellyre ha felelni nem tudunk jó hazafiak; ha nem akarunk; jó Magyarok nem lehetünk. Mert hogyan lehet az jó hazafi, 's derék Magyar, a' ki nem is tudja: *ki a' Magyar?* 's nem akarja tudni: *mi annak kötelessége?*

O valóban jeles, és a' maga nemében ezereket haladó Kérdés! méltó volnál, hogy a' Magyarok egére tsillagfényű betűkkel felíratass; a' Magyarok szívébe zárattass; és a' századok legnevezetesebb ritkasági közé számíttass. Ó minden Magyar szívét ketsegtető Kérdés! ha a' föld alul zengene is fel valamelly holt tetem a' sírbul, még is meghalगतnálak; örömmel fogadnálak; és mind addig megsem nyughatnék, még-

tsak méltóképen megnem fejtenélek. Ó egygyetlen egy kérdés! ha a' szülésseddel én ditsekedhetnék, születésed napját még élek szentelném, 's halálom óráján is megemlegetném.

Hogyan tehát Magyar Íróink, újra kérdem, hogyan halgathattátok el ezen derék, és jutalommal még derékebbé tett kérdést? Annyira elvan fojtva bennetek a' haza szeretete, hogy azt, nem mondom kötelességnek, de még illendőségnek sem tartátok megfejtetni? 's olly hidegek vagytok Nemzetetek iránt, hogy azt restellétek kötelességére tanítani? Talán szégyeltétek a' Magyar bélyegét, mintegy megvetendőt mások előtt felfedezni, a' mellyet mégis olly ditső Hazafiak viseltek? 's nem volt volna méltó olly dologgal foglalatoskodni, mellyben Pray és mások életöket tölték? Nem tudjátok hogy akkor van sükere a' Tanításnak, mikor azt ohajtják; foganatja a' beszédnek mikor azt halgatják; ereje a' feleletnek a' midőn kérdezik; és láttatja az ügyekezetnek, midőn megfüzetik? Talán az Írók sokasága miatt fáradságtok vesztébe véltétek kerülni a' munkát! O! hát elvan vesztve azon fáradság, mellyet Nem-

zetünkért teszünk? és nem elég jutalom a' kötelesség végrehajtása? avvagy nem elegendő, ha azt mondják: ez is derék Magyar! — De gyanítom okát elhalgatástoknak, és át látom mért nem mertetek felelni! Nem de szégyeltetek ollyat tollal írni, mit tselekedettel nem tellyesítetek? és más-kép beszélni, mint a' hogy érzetek? Okosabb is hallgatni mint kikatzagtatni.

De hogy az elmúltat későn ne sirassuk, jer minden Hazafi pótolod ki hibádat; és minthogy a' fent tisztelt Magyar meg újíta a' kérdést, jer meg ne szíveljük hogy ez is füstbe menjen. Jer a' kinek magyar vér szivárogo erében, lassunk a' dologhoz egyesült erővel Jó példa mutatós legyen betsületes fáradságunk ösztöne; A' Hazafiak tetszése és tapsa legyen munkánk zsoldja. A' haza szeretet kötelességének bétellyesítése lelkesítse ügyeketünket. Jer vizsgáljuk meg *ki a' Magyar* 's tanítsuk meg őtet *kötelességére*.

Te pedig nemes szívű Magyar! ki ilendő jutalommal e' dologban serénységünket elősegíteni méltóztattál, halgasd olly szívesen gyenge okoskodásunkat, mint az édes anya, fija első hangját. Engedd

meg nagy Elméd méltó szüleményét általunk a' Hazának remekül mutatni. Bízda'polygatását mi hív karjainkra, és gondviselését biztos szorgalmunkra. A' miben egyikünk gyengeségét látod, pótolod ki másikunk elmésebbségével; és a' tökéletesen le ábrázolt Magyarot ösmértesdmegkérünk Hazánkfijaival. Hogy ha pedig írás közben a' kérdés kényekép szabadabban szólnánk, 's a' mint megtörténhet hevesebbek volnánk: megengedj azoknak, kik szabadnak tartják Magyar Hazánkban a' Magyarinak magyarán, a' Magyarral magyarul, 's a' Magyarul magyarosan szóllani. Halljuk tehát.

Ki a' Magyar Történeti, Törvényes, és Polgári értelemben? 's mi annak mint Magyarinak Kötelessége?

Ezen Kérdés a' mint a' szemes olvasó könnyen észre veheti, négy kisebb kérdéseket foglal magában: a' honnan munkámnak is szintannyi Részekre kell szakadnia. Minthogy pedig a' Kérdés méltósága, a' felelet nyomossága, sőt a' helyes gondolkozás és rendszeres előadás egyetem-

ben megkivánnák, hogy a' mit tsak az Író véleménye megvilágosítására tárgyarányosnak gondol, vagy előre botsájsa, vagy annak helyén érdekelje: azért ha magam is ezen tekintetből imitt amott az Olvasót mellyékes jegyzésekkel feltartóztatom; ezen páissal fedvén mellyemet bátran ki állok azok nyilai ellen, kik hosszasságom miatt mernek betsmérelni. Mert tudom, hogy nem hosszszas az a' ki tzélarányosan ír, bár mennyit írjon is: ellenben nem rövid, hanem homályos az, a' ki a' dolog megértésére szolgáló jegyzéseket bízvást elmellőzi.

Így mivel a' kérdésnek ezen első részét: *Ki a' Magyar történeti értelemben?* vagy így vehetnénk: Kik azok, a' kik valami Magyar nevű Atyátul származtak? vagy ekkép érhetnénk: Kik azok, a' kik valamely Magyar nevezetű Társaság Tagjaitul származtak? azért én alább a' második értelmé szerént fogom vitatni a' kérdést, és egyedül annak megfejtésére arányzom ügyekezeteimet.

Minthogy pedig ezen értelemben megvizsgálni. *Ki a' Magyar?* annyit téssen, mint megmutogatni: Ha ez vagy amaz azoknak maradéka-e, a' kik először vet-

ték fel, és viselték a' Magyar Nevet? Ezen Kérdés tellyes megfejtése pedig azt is megkívánna, hogy ki fürkészsűk: *A.* Mitsoda Nemzet vette fel a' Magyar Nevet? *B.* Mikor lett ösméretes azon név alatt? azért én a' Feleletet ezen értelemben vett Kérdésre, egész a' Nemzetek eredeténél kezdem; és azt is megvizsgálom, hogg mikor és mitül vették őseink nevöket? — De ha ne tán valaki annak olvasásában unalmat találna: szabad akarattjátúl függ tovább fordítani, sőt a' könyvet be is zárni és félre hajítani. Lássuk tehát.

A.

Honnan származtak a' Magyarok?

A' Sínaiak évkönyvei már Kr. Ur. Szül. előtt 2207. esztendővel tesznek említést valami Chan-Yong vad néprül, mellynek három uralkodó vér alatt mind addig folytatják történeteit, még szomszédságokbul elnem költözködtek. Azon uralkodó verék voltak: Hia, Tcheou, és Han. Az első alatt Tchong-yo nevet viseltek, és felettébb elnépesedvén, a' Sínaiakat gyakorta háborgatták. Őket az Írók Napkeleti, és Nyu-

gottiakra osztják; amazoktul a' Tatárok, emezektül a' Hunnok származtak. De véleményem szerint temérdek apróbb Nemzetekből állottak mind azok, mind ezek, a' mint mingyárt kifog tetszeni.

A' második Királyi Rokonyság alatt 1116-ban Kr. Ur. szül. előtt Hien-yun név alatt fordulnak elő, és a' Síniaiak járma alatt lévén azoknak adóztak. Ezen járom alól 910-ben Kr. Ur. szül. előtt a' harmadik uralkodó vér alatt Hiong-nu név alatt felszabadulván, annyira háborgatták a' Síniaikat, hogy! ezek a' Napkeleti tengertül az Inchán hegyéig nyúló kőfalat kénszerítettek bérohanásaik meggátolására húzni. Ezen idő közben igen kiterjedett az ő birodalmok, és egész 48-ig Kr. Ur. szül. után országok igen jó lábon állott.

A' legutóbb nevezett esztendőben Punuh Tan-jó ellen Peus vezér pártot ütvén, a' Délieket *a.* az Éjszakiaktul *b.* el szakasztotta, 's magát vélek együtt a' Síniaiak alá vetvén, ezek segedelmével az Ejszakiakat gyakran lehartzolta, még 92-ben őket hazájokbul is egészen ki nem üzte.

a. A' déliek a' Síniaiak oltalmában 216 esztendőig maradtak tulajdon Vezérök

alatt; azután pedig némely zenebonák végett több Előjárók között felosztatván, súlyosabb igába tétettek. Ebből őket Touman Kr. Ur. szül. után 550-ben Türk, vagy is Török név alatt felszabadította, de megint nem sokára együtt meghasollottak, és 635-ben egymástul egészen el váltak. Egyik rész Mike nevű vezér alatt a' Lop tava környékében telepedett le, és később ismét a' Sinaiakhoz vissza szegődött; a' másik pedig részént a' Perzsákhoz ment, részént az Arabsokhoz, a' kiknél ezen tájban kezdtek a' Törökök ösmeretessé lenni; részént a' Volga vizéhez húzódott, 's az ott lévő Átilla maradékihoz, mint régi vératyafiakhoz szegődött, és végre azokkal együtt Európába tört.

b. Az Éjszakiak, a' mint említém 92-ben megverettetvén, 's hazájokból kiűzettetvén, Napnyugott felé húzódtak Baschiriába, a' hol az Igurok, és Topai Tartároktul háborgattatván 318-ban a' Volga vizénél telepedtek le. Innen pedig 375-ben Balamber vezérlése alatt Európába jöttek, 's itt a' Hunnus név alatt melly irtóztató néppé váltak, melly roppant országot állítottak, 's melly vérengző hadakat viseltek fő-

főképen Átilla alatt, ha nem említem is tudva van. De ennek 454-ben történt halála után három fiai között országjok felbomlott, és a' testvérei elvesztök után Irnák maroknyi népével Asiába vissza térvén, Tanais és Boristenes vizek között a' fekete tenger táján letelepedett, a' holis halála után a' nép Uturgurokra 1. és Kuturgurokra 2. oszlott.

1. Az Uturgurok Fejedelme Gordas 527-ben Konstantinápolyban megkeresztelkedvén, népétül megölettetett, és helyébe Moager választatott; de félvén Justinianus Tászar hadátul, hazájából népével együtt eltakarodott, 's magát Paschiria tájára vette, a' honnan ősei ki jöttek. Itt a' Kuturgurokkal, 's egyebekkel gyakran tsatáztak, de végre mégis igen elszaporodván, sött a' fellyebb (a. alatt) említett Attyafiokkal is megerősödvén, 879-ben Álmos vezérlése alatt egy 216000 fegyveres népbül álló sereggel Európa felé indultak, a' hol is édes Hazánkat, mellyben mái napig is vígadunk 884-ben, mint Átilla örökségét elfoglalták.

2. A' Kuturgurok hazájokban a' fekete tenger mellett megmaradván határörzői

voltak a' Görög birodalomnak, azért Charzaro knak, vagy is Császáriaknak nevezettek. De ezek is, valamint Eleinknél szokásban volt, sok felekre voltak osztva, szintannyi Vezérek alatt; azért már Pacinacíta, már Bissenus, Kabar, Kankar, Kún 's t. e' név alatt jönnek elő. Ők azok, kik Avar név alatt rettentették Európát. De végre mitsoda változásokon mentek keresztül, nem említem, tsak azt az egyet jegyzem fel, hogy ezek idővel a' Dón vizétül egész a' Dunáig terjeszkedtek, és midőn Őseink Szvatoplug ellen viaskodtak, azoknak lakhelyét is elfoglalták Oláh, Moldva és Er-lély országban. Ez utólsót nem sokára Sz. Istvány vissza vette, de Moldvából gyakran meglátogattak bennünket rossz atyánk-fijai, még végre a' kik a' szüntelen való tsatákból megmaradtak, Kuthén vezérlése alatt 1237-ben mind hozzánk nem jöttek.

B.

Mikor vették fel Eleink a' Magyar Nevet?

Legrégibb eredetűnek mondja Túróczi a' *Magyar* Nevet, mert hogy véleménye-

nyét tulajdon szavaival adjam elő, azt írja (Chron. Par. I. Cap. 2.) felöle. „Tehát a’
 „mint a’ sz. Írás, és sz. Tanítók mond-
 „ják, a’ Magyarok Mágogtul, Jáfet fijátul
 „származtak, a’ ki a’ vízözön után 58-ban,
 „a’ mint sz. Sigilbert Antiochiai Püspök,
 „a’ Napkeleti népek évkönyvében beszéli.
 „Eviláth földjére ment, és Enech felesé-
 „gébül a’ fent említett Hunnor, és Mágort
 „szülte, a’ kiktül a’ Hunnusok, és Magya-
 „rok eredtek, és neveztettek.“ E’ véle-
 ményben van Kéza Simon is, a’ kik sze-
 rént tehát a’ Magyar név Rokonyság neve
 volna.

Otrokótsi a’ *Magyar* Nevet ama zsidó
Gur íge Részesülőjétül származtatja, a’ melly
 bújdosót, ’s tsavargót jelent. De azzal ő
 tán tsak azt akarta megmutatni, hogy zsi-
 doul is tudott; mert a’ gúnyoló Nevet nem
 egy könnyen szoktuk elvállalni, hát még
 abban ditsőséget helyheztetni mint a’ Ma-
 gyar névben?

Salagy így okoskodik (Lib. I. de Statu
 Civ. Pann. Cap. 5. pag. 163.) „A’ *Magyar*
 „nevezetet azon Féltül, mellyet Constant.
 „Porphyr. *Megere*-nek nevez, gondolom
 „költönözöttnek lenni: talán azért, hogy

„abbol vette Árpád eredetét, és így a' több-
 „bieket felülmúlta, azokon való uralkodásá-
 „val, 's vitézségével. Valóban a' Hebraeusok
 „is azért mondattak Judaeusoknak, mivel
 „a' Júda nemzetségéből volt Fejedelmök.“

Sokan azt tartják, hogy azon Király-
 joktul vették volna ezen Nevet, a' kit az
 Uturgurok (1) választottak, midőn Gor-
 dást megölték. Mert Moager, névből lágyab-
 ban kimondva, könnyű *Magyar* Nevet tsi-
 nálni.

Horvát István (Rájzolatok 47-ik lapján)
 a' Magyar Nevet onnan szármartatja, mi-
 vel úgy mond, a' Görögök a' Magyar *Ma-*
ger-nek is mondták: tehát a' *Mag* azt je-
 lenti, a' miből a' Nyövevények termenek, az
er pedig erőt jelent, a' mi valamit termeszt;
 öszve vévén tehát ezeket lesz *Mag-eresztő*,
 vagytán, *Mag-arató* és az *esztő ató* szóta-
 gokat elhagyván leszsz *Mager*, a' mellyből
 könnyen származhatott *Magyar*. Ez úgy
 mond annál hihetősebb, mivel a' régi Ma-
 gyarok Földművelők voltak. Egyébb aránt
 én ezen Túdós Hazafi véleménye szerint
 adtam volna elő a' Magyarok eredetét; de
 ennek mély történeti béléltatása el értésére
 még nints a' haza el készülve.

De bár akár mellyik véleményt vesz-
szük is az előhozottak, közül, soha abban
bizonyosak nem lehetünk, hogy mikor, és
mitül vették Eleink a' *Magyar* Nevet. Tsu-
pán annyi bizonyos, hogy:

a. Ama Ásiai Nemzet vette fel először,
és viselte a' Magyar Nevet, melly Árpád ve-
zérlése alatt foglalta el hazánkat. Mert ezen
Nemzettül szállott, mind reánk, mind más
eredetű hazánkfijaira a' Magyar Név; ők
pedig az előtt Uturguroknak 's Hunnusok-
nak neveztettek.

b. Hogy a' Magyar Név nem Rokony-
ságnak 's Gyarmatnak, a' mint Túrótzi ál-
lítja, hanem Köztársaságnak 's Nemzetnek
Neve. Mert erőszakot tennénk a' gondol-
kodáson, ha azt tartanánk, hogy a' Hun-
nor és Mágor fiai magokat mingyárt meg-
külömböztették volna, holott együtt lak-
tak, és egy Nagyatyától Noétul származ-
tak. Későbbben sem tehették azt, mert nem
volt őseiknek Moyzessek, a' kitül megta-
núlták volna, kitül származtak. Azonfelül
mért nem tartották hát meg Nevöket a' Ta-
tárok, Avarok, Perzsák 's Törökök is, kik
szinte azon vérből származtak? De külön-
ben is a' mint fellyebb láttuk, nem visel-

ték mindég a' Magyarok ezen Nevet. Tehát ez nem Rokonság neve, hanem Köztársaságé. Könnyű leszsz innen már most megfejteti a' Kérdést:

I.

Ki a' Magyar Történeti értelemben?

Minthogy az előbbeni Tzikkely erejeként a' Magyar név nem Atyafiság, hanem Köztársaság Neve; innen az következik, hogy mind Magyar az történeti értelemben, a' kinek ősei felvették és viselték a' Magyar Nevet. Minthogy pedig mind azon Nemzetek fel vették, és viselték, a' kiket ama eredeti ásiái Magyar nép meghódított, vagy a' kik önként ezekhez állottak: tehát mind Magyarok történeti értelemben, a' kik édes Hazánk határi között állandóan laknak. Azért mondjuk p. o. Hungarus ex Comitatu Liptoviensi.

Ezen értelemben tehát nints is egyébbskülömbség Magyaraink között, mint az, hogy: némellyek eredeti, törzsökös, és régi Magyarok; némellyek pedig mostani, új, 's későbbi Magyarok. És így általjában

a' kérdés ezen értelemben tökéletesen meg volna fejtve, ha egyebet rá nem felelnek is; de mivel reméllem, hogy a' hasznos dologról beszéllőt senki hijába való fetszögönek nem fogja mondani: azért én azok kedvéért, a' kiknek bővebb, jobb, 's tellyesebb tanítást Hazánk sokféle Népéről nem volna alkalmatosságok olvasni, mind ezeket kis munkámban időrend szerint elfogom számítani. — Leg régibb Magyarok tehát történeti értelemben:

I. Ama fent említett Átilla Népe nem mes véréből származott Szittya nép onokái, kik Árpád szerentsés vezérlése alatt Asiai lakhelyöket elhagyván, Hazánk boldog földjére először bétörtek, 's az itt talált Nemzeteket részént ki pusztítván, részént meghódítván, a' Magyar Köztársaságot 884-ben fel állították, 's ezen ditső Nevet többekkel is közlötték. Melly Társaság, hogy továbbis virágozzon, fentmaradjon, és a' Közboldogság legfelsőbb poltzára juthasson, szívemből óhajtom, 's ama T. Kisfaludy Sándor Úr versét buzgóan dallolom:

Adja Isten, hogy a' Magyar
A' fél világ uralja!

'S vérrel szerzett szabadsága
Soha kárát ne vallja!

Adja Isten Társaságunk
Örökké fenn álhasson!

'S a' polgári közboldogság
Fő poltzára hághasson!

a. Ezekhez tartoznak nyelvökre, 's eredetökre nézve ama Kúnok is, kiket az Oroszok *Polowcy*-nak neveztek, mivel sík helyeken laktak, mi pedig *Palótzok*nak hívunk. Ők még Kiownál Álmos vezérünkhöz állván, vele együtt Hazánkba érkeztek, 's többnyire Neográd, Kis-Hont, Gömör, Borsod és Heves vármegyékben a' Mátra tövében telepedtek le, 's Nemzetünknek nem kis részét teszik.

b. Ama *Kúnok* maradéki, kik őseinket Moldva, Oláh és Erdély országbul kiszorították, 's több ízben bennünket atyafiszeretetbül a' zsákmányért meglátogatván, vélünk az ösmeretséget híven feltartották. Így már Salamon és Sz. László Királyaink alatt többször orságunkba törtek, de mindannyiszor rajta vesztvén, a' kik el nem

szaladhattak, rabságba estek, és többnyire Tsalóközben kaptak lakhelyet. Később 1123-ban a' Görögöktől meggyőzöttetvén, egy része hozzánk folyamodott, 's II. Istvántul Kis-Kúnságban lakhelyet kapott. Végre IV. Béla idejében Kuthén vezér alatt 1237-ben a' Tatároktól kettős győzedelmök után hazájokból kiűzöttetvén; hozzánk folyamodtak 42. ezeren, és tőle Nagy-Kúnság termékeny földjét nyerték lakásul. Népeességök száma N-Kúnságban 42, K-Kúnságban pedig 47. ezerre mégyen.

c. Ama *Jászok* maradéki, kik még Arpáddal jöttek ezen földre, 's egyesült erővel foglalták el aztat. Ösmeretes, ha elhalgatom is Jász Lehel vitézsége, kinek Kürtjével még most is ditsekednek a' Jász-Berényiek. Ezek tehát a' többi Magyaroktól semmikép nem különböznek, hanem én azért említem őket szétválasztva, mivel a' többi Magyarságtól megkülömböztetik magokat. Akarod tudni miért? Mert ők már a' régi időkben egytájékra telepedtek, hogy az egész Ijjász vagyis Nyilas Dandár, a' szükség idejében egyszerre ki indulhasson a' haza védelmére. Később pedig I. Leopold alatt, midőn ez a' pénzből meg szü-

kült, a' Német Keresztes Vitézek Rendjének 500000 Forintokért a' Kúnokkal együtt eladattak. De mivel a' Nemzet azt nem szívelhette, hogy az Idegenek birják majdnem hazánk szívét: azoktól az elnyomorodott Katonák fundációs pénzén vissza vásároltattak, 's az után ezeknek Jobbágysai lettek. Ők eztet általván, annyi költséget öszve pótolnak, hogy magokat e' koldus Uraktól kiváltották. Ezen nagylelkűségökért tehát egyetemben Nemességet nyertek, sőt az 1791: 22-ik Tzikkely által az Ország-Gyűlésben is Ülést és Szóllást kaptak, 's a' Nádor Ispánnal, mint Főkapitányokkal megtiszteltettek, a' kinek esztendőnként 5000 arannyal adóznak.

d. Ide tartoznak még az Erdélyi *Székelék* is, a' kiknek Ősei Pacinacítáknak neveztettek, és a' Kúnokkal öszve fogva, édes Eleinket Erdélyből kizárták. Még Sz. Istvány hódította meg őket a' többi Lakosokkal együtt, megfosztván Vezérjöktől Ifjú Gyulátul, a' honnan ezen két országból Kettős Haza származott.

e. Végre ide tartoznak még azon *Tatárok* (Neugari) maradéki is, kik még Kún László Király idejében a' pusztításon

rajta vesztvén, a' Kúnok kérésére engedelmet nyertek közöttök maradni, mint régi ösmerősei; és tsakugyan idő múlva úgy el sógorosodtak, hogy már most a' kutya fejű Tatár névvel egyik sem kissebbíti a' másikat. Az eddig elszámlált Magyarok száma közel 3 és fél millióra megyen.

II. Magyarok történeti értelemben ama szálas Szarmaták elnem fajzott Magzatai: a' *Szlávok*, *Slovacy*, kiket Őseink, mint földünk régibb Lakossait Szwiatopolk halála után egészen el nyomtak, és igazságtalanul a' Karpatus sziklás bértzei és híves erdei köze a' vadak tanyájára szorítottak. Ezen számos Nemzet több Felekre oszlik, a' gyengébbek Hazánknak déli tájékjain sütkéreznek, a' vasgyárók máiglan a' hegyek közt dideregnek.

a. Ezekhez tartoznak ama *toto* szavok miatt, tsúfságbul úgy nevezett *Tótok*, kiket őseink a' Magyar Szibériába szalajtottak, 's többnyire máigis az éjszaki várme gyéket népesítik. Ők igen derék, vitéz, és hű kazafiak, mert soha országunk kezdetül fogva, általok semmi lázzadás nem történt, és minden hadaikban nagy se-

gedelmül járultak Győzedelmeinkhez. Ezek között vannak elszélyedve:

b. Ama *Oroszok*, (vagy-is ó Ruszszok, nem pedig orozók) kik még Kiównál Almossal öszve barátkozván, véle együtt jöttek szerentsét, hajházni; de később en ezek a' *Rusznnyákokkal* is megszaporodtak.

c. A' *Tsehek*, kik többnyire Gömör vármegyében laknak, és úgy látszik akkor lappongottak ide, mikor Giskra nevű Vezérjök 1450. táján országunkat dúlta; legszámosabban pedig akkor költözködtek hozzánk, midőn III. Ferdinand Császár őket vallások miatt Hazájokbul kitiltotta.

d. A' *Lengyelek*, kik Szepes, Árva, Sáros, Abaúj, és Zemplén Vármegyékben több helyeken laknak; és vagy még Arpád idejében itt tanyáztak, vagy a' Törökök félelme miatt bújtak erdeinkbe.

e. Ide tartoznak tovább a' *Horvátok*, kik jobb részént még 1091-ben állottak társaságunkba. Meghalván t. i. Svonimir utolsó Királyjok, Sz. László győzedelmes fegyvere nagyobb részöket meg hódította; de midőn újra tőlünk elállottak 1096-ban; és ismét 1102-ben, Kálmány Király őket szép szerrel részünkre hajtotta; sőt 1115-ben s

Dalmátziát-is Országunkhoz kaptsolta. E' Nemzet azóta igen hív Társunk volt, és hazánk több olly Férfiakat köszönhet neki, kinek vitéz karja ötet a' veszélytül híven oltalmazta.

f. Főképen pedig a' *Slavoniták*, vagy is tulajdon nyelvökön *Sokatzok*, kiket még Árpád elvont a' Horvátok társágából.

g. És a' *Bömhétzek*, kiket Árpád fegyvere életben hagyott. Laknak Szala és Vas Vármegyékben Stajer Ország határin; magokat *Vendeknek* mondják.

h. Valamint azon népség is, melyet a' Német Wasser, vagy inkább Bosner Krobótnak nevez, mivel Zsigmond, és későbbi Királyok alatt Bosniából szakadoztak többnyire ide. Laknak Muraközben Baranyában is és Mosonyban.

i. Tovább a' *Rátzok* is kik Nagy Léopold és Károly alatt Rascia nevű tartományból jöttek, 's többnyire Bátskában és Slavoniában *Bunjevátz* név alatt ösmertesekek.

k. A' *Szerbek* kiket a' Törökök hatalma üzött hozzánk Serviából, és Slavóniában, valamint Kalotsa táján is számosan tartózkodnak.

1. A' *Bolgárok*, kiket többnyire még őseink hódítottak meg ide jöttökkor; némelyek a' *Polgár* nevet is ezektől vélik költsönözöttnek lenni, noha hihetősebb hogy a' német Burger szótul származik.

m. Én ide számítom még a' *Clementinusokat* is az az *Kelementzék*, kik sok viszontagsági után nálunk találták nyugalmodokat. Ezek t. i. ama vitéz Castriot János Albániai Király halála után a' meghódított országban nem tűrhelvén tovább a' Törökök kegyetlenségét, Kelemen vezérek bizgatására mintegy 2. ezer fegyver viselők őrizete alatt 1465-ben a' hegyek közé vették magokat, a' hol egy kis Köztársaságot állítván, magokat sokáig férfiasan védelmezték, de utóbb még is 4000 aranyat kényszerítettek esztendőnként a' Törököknek fizetni. Ezt nem győzvén 1737-ben, több Bosnyákok, Bolgárok, 's Albánus atyafiakkal öszve fogván, Serviába akartak költözködni; de midőn Kalubra vizénél Vailowa mellett mintegy 20 ezeren öszve gyűltek, a' Törökök hirtelen rajtok ütven Táborjokat feldúlták, 's őket majd ezerig lekaszabolták. Ezek között életben maradt még valami 300 Clementinus is, a' kik Su-

ma nevű Papjok vezérlése alatt III. Károly Király engedelmeiből Syrmiumba jöttek, 's ott a' Száva mellett Herkoltze, és Nikintze nevű Falukban letelepedtek. Számok nem több mint 1800. — A' Sláv Nemzet általjában valamint sokféle, úgy igen számos is, mert hiteles Statisták szerint országunkban találkozik valami 4. millio Fő.

III. Magyarok történeti értelemben a' Német Hazafiak, a' kiket Törvényeink *Teutones* és *Saxones* Vendégeknek nevez. Ezek közül már sokan Gejza Vézér és sz. István Király idejében meglátogattak bennünket, de nehezen pundrában. Később pedig 1143-ban II. Gejza alatt szaporodtak el Erdélyben. Két ország útát választottak költözködésökre, t. i. a' Dunát, és Kárpát hegy allyát, a' hol igen számosan találni maradványokat. Azomban meg nem lehet határozni, hogy mikor? mennyien? honnan? 's hány ízben jöttek hazánkba? Tsak annyit tudunk róllok mondani, hogy nyelvökre nézve annyira különböznek egymástul, hogy ha mind elszámítanók 's egymástul elválasztanók, bizonyosan az A-tul Z-ig minden betűre jutna egyegy felekezet. A' honnan azt vehetjük észre, hogy több

ízben és több tartományokbul kellett ide jönniök p. o : Flandria, Saxonia, Alsatia, Svaevia, Luxenburg, Bavaria, Franconia, Pfalz, Lotharingia, és más Rhénusi tájékokrul; közülök legösmeretesebbek a' Szászok, Svábok, Hientzek, Stajerok Vindek 's a' t. De minthogy hazánk nem termő földjök, nemis igen látszonak szaporodni, mert számok máig sem megy többre 600000-nél. Egyébb iránt ők igen hasznos hazafiak, mert hogy a' külömbféle mestersegeket, Krumpli ültetést, Dohány termesztést, szőlő művelést ne említsem: ők assák ki egyébbkép haszonvehetetlen kőszikláink közül a' legbetsesebb értéket.

IV. Magyarok történeti értelemben az *Oláhok*, vagy magok nyelvén *Rumunyak*. Ők még Trajánus Romai Tsaszár idejében fészkelődtek Daciába, vagyis Oláh Moldva és Erdély országokba, a' hol is a' Kúnokkal, 's Pacinacitákkal özsze vegyülvén mostanáig megmaradtak. De mivel igen szülékenyek (nem mondhatom termékenyek) tehát lassanként hozzánk is elszaporodtak, úgy hogy Oláh és Erdély ország határin többen értenek olá hul fél millió nál,

V. Magyarok ezen értelemben a' *Görö-*

rögök is (Neograeci), kik valamint apródonként jöttek be hazánkba, úgy szer-
te szét is laknak, de mégis mindenütt a'
Városokban, a' hol t. i. jobban díszlik mes-
terségök, a' fukar Kereskedés. Ezekhez
kapsolhatni ama tsúfságbul úgy nevezett
Macedóniai oláhokat is, a' *Tzintzárokat*,
kik az előbbeniekkal egy mesterséget űznek.

VI. Magyarok az *Örmények*, kik a' 17-ik
század utólján jöttek országunkba, hol a'
barom kereskedést nagy előmenetellel űzik
és a' teletetés végett Jóságokat áren-
dálván Pusztákon tartózkodnak. Számok
kevéssel több 1000-nél.

VII. A' *Frantziák*. Mind a' kik Bánát
és Bátska pusztaságait népesítik, hová Má-
ria Therésia alatt vezettettek; mind pedig
a' kik hozzánk egyenként szállongván, ben-
nünket az orrunkon beszélni tanítanak, 's
nálunk *Petitmaître*, *Filles de chambre* és
más ilyen tisztességes hivatalokat viselnek.

VIII. Az *Olaszok*, a' kiket a' Törvény
Deák vendégekné híj. Robert-Károly és
Nagy-Lajos, sőt már Péter Királyok alatt
kedvezőbb sorsra találtak hazánkban, 's
tsakugyan számosabban is meglátogattak
bennünket, és azoknak köszönhetjük a' to-

kai élet adó italunkat, a' Riskása természet Bánátban, és a' selyem miveinket. De mióta Törvényeink irántok olly mostohák voltak, hogy őket a' hazafiságból is kitagadták, azóta kevés hasznot tesznek hazánkban; és egyetmást árulgatni ide hullongván, tsak úgy maradnak nálunk, ha itt elfáradván, pihentökben jobb szerentsére akadnak mint otthon.

IX. Vesztegessem-e a' Magyar Nevet a' *Zsidókra*? Hogyne illy érdemes Hazafiakra! kik olly igen szeretik a' Hazát, és úgy kíváncsoznak benne élni, hogy egy tseppet betses vérekből érte ki nem ontanának! Ösméretes eme hajdan választott népe az Istennek, de sorsok még jobban: mert mióta annak pártfogásából kiestek, azóta semmi Nemzetnél állandó betsületben nem maradnak. Már hajdan kellett nekik az Ismaelítákkal együtt hazánkba szögdösni, de olly alattomosan, hogy a' Történet-Írók sem vették észre, mindaddig, még II. András alatt a' pénz tsörömpöléssel azokat fel nem ébresztették. Számok tsak valami 150 ezerre mégyen!

X. Hát a' *Tzigányokra*? Hogyne ezen vitéz hazafiakra, kik Nagy-Idát is megfes-

tették hazájokért buzgó vérökkel? De honnan, és mikor származtak hozzánk ezen barna rajkók? Nem egyeznek meg az Írók. Ők magokat Egyiptomból valóknak gondolják; sőt miis Fáraó Nemzetségének nevezzük őket; és Bethlen Farkas is úgy véli (Hist. de reb. Trans. Edit. 2. Tom. 4 p. 433) hogy onnan származnak. De az nehezen áll, mivel ott sinszennek nagyobb betsületben mint minálunk. A' Fáraó nevezetet meg nem azért adjuk nekik mint ha ama régi királyi vérből származtak volna, hanem mivel törökül az tsalárd, varásló, hamis embert tészén. Pray úgy véli (Annal. IV. pag. 275) hogy Kis-Ásiából származtak Galatia Amasia és Paflagonia tájékáról Rome tartományból, mellynek Lakossait a' régi Írók Ciangar, és Cigiának nevezik; sőt Tzigányaink magokat is *Roménak* tisztelik. Grellmann, Kraus, és Hasse Tudósok Hindostániából származtatják. De elég az hozzá, hogy ők nálunk először 1417-ben Pétsen szemléltettek, 's hazánkfiyaitul nagy örömmel fogadtattak. Hihető, hogy azért futottak hozzánk, mivel Tamerlán 1403-ban Kis Ásiát elfoglalván őketis megijesztette. Sokan kellett pe-

dig kozzánk jönniök, hanem későbbben tovább andalgottak, mivel Dobzse László 1496-ban azt írja, hogy Bolgár Tamás Tzigány Vajdát a' többi Fáraó vajdáktul kiválasztotta, és a' puska 's egyéb hadi eszközök készítését reá bízta: azért parantsolatot is adott minden Tisztségeknek és Hívatatoknak, hogy a' nevezett Vajdát, a' többi 25 sátorok alatt tanyázó Legényeivel együtt, akár hol választana magának helyet, betsülettel fogadják, 's tartozzonak megszenyedni. Mitsóda mesterséget űznek hazánkban, ha én nem mondom is tudva vagyon. A' Földmivelésben tett előmenetelökért Mária Therésia ő Fölségétül *Új-paraszt* névvel tiszteltettek meg, de ők azzal megnem elégedvén a' tisztességesebb *Új-magyar* tzímet választották magoknak. Mindöszsze vannak valami 40 ezeren.

Mind ezen Nemzetektül tehát ki is tagadhatná meg a' Magyar Nevet történeti értelemben? holott tagadhatatlan, hogy Társaságunkban élnek, és mindannyian Ádám és Évátul származnak: hiszen ha Őseinknek szabad volt Ádámfi és Noéfi névtül elállani, 's Perzsa, Sína, Zsidó Görög 's t. e' f. neveket fel venni, miért

nem vehették volna fel ezek is foganatosan a' Magyar Nevet? — Mindazonáltal azt kell itt észre vennünk, hogy: tsak annyira mondathattak ők mindenkor Magyaroknak, a' mennyire az alább előadandó polgári értelemben Magyarok voltak. Megfogjuk pedig mingyárt látni, melly igen sűrű hállót kellene vetnünk, ha közülök azon értelemben Magyart akarnánk fogni.

Ezen, és több e' féle Kérdéseket: Nem volna-e szükséges? vagy hasznos? vagy legalább illendő? és lehetne-e? 's mikép lehetne az előszámlált Népeket megmagyarosítani? se nem tziélyom, se nem akarom ez úttal megfejteti: mert úgy sem igen találkozna, a' ki bétellyesíttse. Tsak azt az egyet jegyzem ide, hogy: mikép kívánhatjuk mások magyarosodását, holott magunk is elmagyartalanodunk! — Siessünk már megvizsgálni.

II.

Ki a' Magyar Törvényes Értelemben?

Ezen kérdést is nem különben mint az előbbenit két félekép lehet venni: Azok e t. i. tsupán Magyarok, a' kiket a' Törvény

azoknak nevez? vagy mind a' kiket tsak illet? Mert ha ebben megnem egyezünk, a' többiben kétség kívül különbözni fogunk. Én noha a' második értelemben veszem; mindazonáltal hogy azt hibából tselekedni ne látszassak és serpenyőből beszélni ne mondassak: mind a' két kérdés vítató okait előfogom hordani, annál is inkább, mivel nem tsak mulatni, hanem tanítani is akarom az olvasót, a' tanítás pedig megbizonyítást kíván. Légyen tehát az első kérdés értelméből kivett Tétel:

Tsak a' Nemesek Magyarok Törvényes értelemben. Mert:

1. P. 2. Tit, 3. §. 1. Azt mondja a' Törvény, hogy a' Törvényhozás a' Magyar népet illeti: már pedig azt mindég a' Nemesek hozták: tehát tsak ők Magyarok. — Igen is, de tudnunk kell, hogy régenten mindannyi Magyar Nemes volt. Lásd 1-ae 3. és Pray Not. praev. ad Hist. Reg. Hung.

2. Több helyeken szóll a' Törvény (Sig. 6. 2. Math. 6. 9, 1723. 24. 56. 97.) hogy az Ország Tisztségei és Hivatalai hazafiakra bízattassanak: tehát tsak a' Nemesek hazafiak, vagyis Magyarok, mivel tsak ezekre bízattatnak. — Ha ebből az kö-

vetkezne, hogy csak a' Nemesek magyarok : tehát még azok sem volnának mind Magyarok, hanem csak a' kik tisztségeket viselnek.

3. Nem Magyar a' ki a' Magyar Törvények hozásához nem járul: tehát a' Nemtelenek nem Magyarok, mivel nem járulnak ahhoz. — Hát a' Nemesek fejenként járulnak-e hozzá?

4. Azok a' Magyarok, a' kik magyar Országot birják; már pedig csak a' Nemesek birják: tehát csak ők Magyarok. — Nem tsupán azok Magyarok, hanem tsupán azok tettek birására érdemet; ezt pedig a' Nemtelenek is tehetnek. Nints példánk hogy Zsidóból is lett birtokos Magyar?

5. A' Magyar Törvény a' nemtelenekeket csak kötelezi, nem pedig kedvez nekik; már pedig az a' magyart nem kötelezheti a' nélkül hogy egyszer'smind ne kedvezzen is neki: tehát ezek nem Magyarok. — A' Törvény csak az érdemeseknek kedvez.

Nem csak a' Nemesek tehát Magyarok ezen értelemben, mert mind gyengébb okok ezek, mintsem hogy meggyőzést szerezhethének. Valóban ha csak a' Nemesek volnának Magyarok, nem tudom bátko-

dott volna-e Tisztelt Hazánkfija ennyi Tótok, Németek, 's egyéb Nemzetek között kérdezni: *Ki a' Magyar?* De még magam sem mertem volna annak megfejtésébe bele kukkanni. — Vítassuk tehát már a' második rendű Kérdés értelméből teendő Tételt:

Mind Magyar az Törvényes értelemben, a' kit a' Magyar Törvény illet. Mert

1. A' magyar Törvény más Nemzetet nem kötelezhet, 's nem illethet mint a' Magyart, mivel amazoknak más Törvényei vannak.

2. A' magyar Törvény semmiféle Nemzetet, melly országunkat lakja, nem betsül vagy gyűlöl; kímill vagy kötelez; terhel vagy könnyebbít a' Neméért 's Nevéért, hanem érdemiért: tehát nem tévén közöttök külömbséget, mind Magyarinak tartja.

3. A' Törvény senkit különösen Magyarinak nem nevez: tehát vagy senki sem lesz Magyar; vagy mind, a' kiket illet. Az első mondani nem lehet: tehát a' másodikat.

4. Törvényes értelemben úgy tartom olyan a' Nép a' millyen Törvényekkel él; már pedig minden hazai népek magyar

Törvényt élnek: tehát mind Magyarok.
De hogy felesleges ne legyenek.

5. Ha mind nem volnának Magyarok,
a' kiket a' magyar Törvény illet: tehát
egy része más nemzet volna; de más nem-
zetet a' magyar törvény nem illethet: te-
hát a' kiket illet, ugyan azokat nem illet-
ne. Melly ellenkezés!

Mind Magyarok tehát Törvényes ér-
telemben, a' kik édes Hazánk; és ahhoz
kaptolt Tartományok határi közt laknak.
Mert eddig terjed a' magyar Törvények
hatalma. És így ezen kérdés is meg volna
fejtve; de mivel bízok, hogy némelly ol-
vasóim kedvöket lelik az általam elő adandó
Tanításokban: azért, 's egyszersmind hogy
Hazánkfijainak a' méltó tiszteletet megad-
juk; ezen értelemben is több rekentzékre
osztom Magyarainkat. Melly végre jegyez-
zük meg hogy:

Mennél kedvezőbb valakinek a' Tör-
vény, annál derékebb Magyar az Törvé-
nyes értelemben; és viszontag. Mert:

1. Azért kíván kiki inkább ezen, mint
más Törvényekkel élni, mivel reméli,
hogy ezekáltal jobban el érheti végső pályá-
ját; már pedig ahhoz annál könnyebben

hozzá jut, mennél jobban kedvez néki a Törvény, mivel így jobban is előmozdítja ügyekezését: tehát az olyan tsakugyan jobban is kívánkozik azokkal élni, az az: törvényes értelemben Magyar maradni: tehát az jobb Magyar a' többinél. — Nem de sokan lemondának a' Magyar névről ezen értelemben, ha kedvezőbb törvényekre találhatnának?

2. Annál derékebb Magyar ezen értelemben kiki, úgy tartom, mennél jobban ügyekszik a' Törvényeket fenntartani: mert ha ezek elbomlonak, senki sem lesz ezen értelemben Magyar; már pedig a' kiknek kedvezőbb a' Törvény, jobban is szívéből fekszik annak fenntartása: tehát mennél kedvezőbb 's a' t. — Ugyan azért Fő Magyar ezen értelemben:

I. Ditsőségesen uralkodó Fölséges Urunk, legmélyebb tisztelettel légyen említve, *I. Ferentz Király!* Kit a' hazai Törvények minden kényszerítő hatalom alól feloldozván; 's minden Tetteiről való számadás terhétől megkímélvén; és a' Társaságban élő Emberek sorából kiemelvén, minden halandókon felül helyheztek; és a' polgári boldogság legfelsőbb poltzára

segítettek. Ki-is, hogy ezen Ditsőségeben még betses életét sok esztendőig hazánk javára fordíthassa; magához hasolló szülöttjeivel azt szerentséltethesse; és Nevét népe boldogításával örökösé tehesse, fíjúi buzgósággal óhajtjuk. Éljen!

II. Magyarok az úgy nevezett *Praelatusok*, vagy is *Fő-Papok*, kiknek melly igen kedvez a' Törvény, onnan is kitetszik: mivel ők nemtsak a' lelki, hanem a' polgári Törvények szabásában is nem tsekély részt vesznek, és az ország Gyűlésében ő Fölségének jobbja felől ülnek. Ezen fényes Rend sz. Istvány buzgóságából állott fel országunkban, a' ki 11. Püspökségeken felül még több Apáturságokat is állított. De azóta Rendjök 21. Megyés; 16. Tisztelt Catholicus, 3. Egyesült, és 8. Nem-egyesült Püspökökre nevedett, sőt 22 Apáturakkal és több Prépostokkal is megszaporodott, noha még minnyájoknak nints helye a' Gyűlésben.

III. Magyarok az *Ország Nagyjai*, 's *Mágnássai*, kik a' Királyság után a' legnagyobb Méltóságokat viselik. Ezeknek is Sz. Istvány mérte ki Tisztjök körét; de idővel több érdeemes Hazafiak helyheztet-

tek ezen fényes Karba, és *Báró, Gróf, Her-
tze*g Tzímekkel díszesítettek meg az Austriai
vérből való Uralkodók alatt.

IV. Magyarok az úgy nevezett *Lovas
Rendbéli Donatárius Nemesek*, kiknek
melly kedvező légyen a' Törvény, onnan
is ki tetszik, mivel az előbbeniekkal együtt
az országban minden Tisztségeket és Hí-
vatalokat viselhetnek. Ők többnyire am-
azokkal ama régi Szittya Nép Vezéreinek el
nem fajzott Maradéki, kik Árpáddal olyan
szegődést tettek, hogy onokái az ország
dolgai's Méltóságaibul ki ne rekesztessenek.
Melly nagy közök légyen a' Törvények
fenntartásához, megmutatták napjainkban
némelly Vármegyék, mellyek még tán vé-
rökkel is ki írják a' Magyar Törvényt, ha
valaki el merné törteni!

V. Magyarok az *Ármalista Nemesek*.
Ezek, és az előbbeniek között nints egyéb
külömbőség, mint, hogy azok nem tsak
Nemes Nevet, hanem Jószágot is kaptak
nagyobb érdemökért, ezeknek pedig nem
jutott. Az Árpád vére uralkodásában nem
volt szokásban így nemesíteni, hanem a'
Vegyes Uralkodók idejében közönségessé
vált, ma meg már nints is úgy szólván

egyébb út a' Hazafiakra nézve mint az Armales, vagyis Fegyveres Levél. — A' Nemesek száma a' kettős Hazában közel 400. ezerre mégyen.

VI. Magyarok a' mi gondos és ajtatos lelki Pásztoraink, a' *Papok* mintegy 5200-an kik minden nemesi jusokkal birnak, mint az előbbeniek, tsakhogy minden hívatalt nem viselhetnek. Ezek sorába tartoznak a' Szerzetesek is közel 4000-ren; tovább az Egyesült 950. és Nemegyesült Görög Pópák is és Kalugyerek (barátok) 2300-zan; valamint a' Protestans 483. és Református 1400 Tiszteletes Urak is. De még ezek nem birnak az előbbeniekéhez hasolló Jusokkal.

VII. Magyarok a' *Praedialista Nemesek*, kik szinte olly jusokkal birnak a' magok vidékin, mint az előbbeni Nemesek az országban; és szintúgy származtak mint amazok, tsakhogy ők nem a' Koronás Fejedelmektől, hanem Püspököktől, és Ország Nagyjaitul kapták Jóságjokat. Az volt t. i. az előtt minden Püspököknek, és Zászlós Uraknak kötelessége, hogy háború idejében bizonyos számú Fegyveresekkel mindenkor kiáljonak, mikor a' Haza oltal-

ma kívánja : ők tehát tulajdon Birtokjok-
bul egyegy részt oda engedtek némely de-
rék embereknek , hogy azért a' nevezett
szolgálatra mindenkor készen lennének. De
a' Török világban , mikor senki Jussaira
fel nem vigyázhatott , ők egyenként a' Ki-
rályoktól új Donációkat kérengéltek Jóság-
jokra , és azt Nemesi Birtokká változtat-
ták. Illyenek még most a' Vajkai, Érsek-
Léli, Verebélyi, Sz. Györgyi, Tapolcza-Fői,
Jenői, Dőri, Bátsai, és Füsi Nemesek, és
a' Zágrábi Püspök Szlobodnyákjai.

VIII. Magyarok a' *Sz. Kir. Városok*
Lakossai, kik egyetemben egy Nemes Ne-
vet viselnek , 's azzal 2. ezertül egész 56.
ezerig is osztozkodnak. Ezek már régenten
II. András IV. Béla , 's a' többi Királyok-
tól nyertek némelly Privilegiumokat , ha-
nem csak IV. László alatt adatott nekik az
a' tisztelet , hogy Követjeik által az Ország
Gyűlésén helyet vehessenek ; melly Jussok
az 1608. 1. §. 10. által a' Koronázás után
megerősítetett , 's már most közel 50 Vá-
ras küldi Követjeit a' Gyűlésre,

IX. Magyarok a' *Jászok* és *Kúnok* ,
kikről fellyebb már említést tettünk ; va-

lamint a' *Hajdú Városok Lakossai* is, kik szinte öszvesen viselnek egy Nemes Nevet.

X. Magyarok a' *Szabadosok* (Libertini et Agiles) kik régenten vagy úgy származtak mint a' Praedialisták, vagy pedig a' Rabszolgaságbul Urok könyörületessége által menekedtek ki. Illyenek p. o. Holics Miskoltz, Mosony, Óvár, Eger, Vác, Gyöngyös, és több Városok Lakossai, kik t. i. a' jobbágyi terhek alól egy részént ki vannak véve. De máskép is származtak és származnak a' Szabadosok, p. o. olyanok, kik nemtelen atyátul születvén, anyai birtokjokban vannak; vagy a' kik nemesi Fundusokat árendálnak; vagy a' kik oskolákat végezvén magokat semmi Uraság Jobbágyává nem tették; és mind ezeknek születtjei Szabadosoknak neveztetnek.

XI. Magyarok tovább ama világszerte legszükségesebb és hasznosabb Földművelő Népek, mellyeket *Colonus*, *Rusticus* és *Plebs*-nek nevezz a' Törvény, és közönségesen *Jóbbágy* név alatt ösmeretesek. Ezek az Ádám igazi maradéki, mert ő reájok szállott azon átok, melly alá az Úr Isten Ádám maradékit vetette; hogy t. i. ortzája veritékével egye kenyerét, és azt is a'

tövises és bojtorványos földből keresse; a' többi átok közös az Előbbeniekkal is, mert azok is azzá lesznek, a' mit ezek vassal turkálnak.

XII. Végre mind azokon kívül, a' ki-
ket történeti értelemben elszámítottunk,
a' mennyire még itt nem érintettük, Ma-
gyarok a' *Zsidók*, mert ezeket is érdekli,
's illeti a' Törvény, és védi igazságos kö-
vetelőket. De minthogy Törvényeink pol-
gári szabadságokat nagy részben környül-
metélik: tudom jobb szeretnének Szamba-
tániában II. Dávid Uralkodása alatt Moy-
ses Törvényeivel élni. — Azt tartják t. i.
ők, hogy valahol a' Tengeren vagyon egy
Szambatánia nevű sziget, a' mellyet egy
Leviathán nevű nagy hal körül fog szájá-
ban tartván Farkát; bent a' szigetben pe-
dig egy nagy Tulok hízik, melly minden
nap el emészt 1000 font szénát; 's ugyan
abban a' szigetben uralkodik még most is
Dávid Király Fajzatja, melyből majdan ke-
rekedik egy II. Dávid nevezetű Messiás,
ki őket a' Pogányok járma alól felszaba-
dítván a' tengeren át (nem tudom száraz
lábbal-e) a' szigetbe bévezeti. Akkor leszsz
ám hipp! hopp!

Szabad-e dévajságbul a' Corpus Juris, és közöttetek, általam fellyebb illendőképen megtisztelt Hazafiak, kik azzal éltek, egy kis hasollatosságot keresni? Megteszem, tsak pajkosságnak ne véljétek! — Én az I. szám alatt mély tisztelettel említett Fő Hazafiat a' Corpus Juris Lelkének vélem, mert ő élteti azt. A' II. alatt figyelemmel említett Hazafiakat Fejének tekintem, mert ők kormányozzák azt. A' III. és IV. alatt megtisztelt Hazafiakat Bal és Jobb karjainak nézem, mert ők védelmezik azt az ellenségtől. Az V. alatt lévőket Derékának tartom, mert ők viselték hajdan a' páist. A' VI. alatt nevezetteket Vérének gondolom, mert ők minden rendben úgy szét vannak oszolva, mint a' vér a' testben. A' kiket VII és VIII. alatt érdeklettem Tzombjainak tartom, mert azokon nyugszik a' felső rész. A' IX. és X. alatt előadottakat Lábszárainak állítom, mert ezeken van a' sarkantyú. A' XI. alatt lévőket méltán Erekek mondom, mert ők tzipelik az egész Corpust. De a' XII. alatt valókat még méltóbban Sebeknek nevezhetem, mellyek főkép az alsó részeket emésztik egész az erekig. — Vallyon ha már

most ezen sebek elhatalmaznak, nem szakadoznak-e meg az Erek? nem konyul-e le a' fő? nem tsüggednek-e le a' Karok? nem rogyik-e össze az egész bálvány? nem megy-e ki belőle a' Lélek? —

III.

Ki a' Magyar Polgári Értelemben.

Polgári, vagy is köz értelemben azt jelenti a' kérdés: Kit illet a' Magyar Nev? vagy ki érdemes arra? és ki viseli? vagy kit nevezhetünk méltán Magyaroknak? Mert a' mint tudva van, olly betsületes tízimnek tartotta a' Magyar mindég a' Nevét, hogy a' midőn megakarna-is valakit ditsérni, azt: Derék Magyar Embernek, 's Magyar szívűnek nevezi; sőt mintha ezen Név minden erköltsöt és erényt (virtust) magában foglalna, mellyét vervén magát Magyaroknak kiáltja, a' midőn más nemzet nevén boszszonkodik. Nem adhatjuk tehát ezen derék Nevet minden gézengúz embernek, 's nem vesztegethetjük minden söpredékre, a' mint a' következő Tételből kitetszik.

Mind Magyar az Polgári Értelemben,

a' ki magát a' Magyar Névre érdemessé teszi. Mert

1. A' jutalom és tisztelet tsak aztat illeti, a' ki magát arra érdemessé teszi; már pedig a' Magyar név jutalommal 's tisztelettel vagyon öszve kötve: tehát tsak az érdemeseket illeti. Jutalommal azért: mivel az 1723. 24, 56, 97 szerint, tsak a' Magyarok viselhetnek országunkban Méltóságokat. Tisztelettel pedig azért: mivel a' Társaság ditsőségében, hírében, és Tiszteletében, mellyet vitézségével szerzett, minden Társak közösek.

2. Mert Sz. Istvány 1. Köny. 6-ik Részében Imre fijának azt javasolja, hogy az Idegeneket szenvedje meg, 's vegyebe országába; javasolhatta volna-e pedig a' haszontalan és érdemetlen tsavargókat befogadni?

3. De hogy is engedhetnénk meg az érdemetleneknek, hogy a' mi Nemes Társaságunk Nevét viselje? és annak közhasznában részesüljön? 's vallyon ki akarna olyanokkal tzimborálni? — De minek-is vítassam a' mit senki sem tagad.

Meg volna tehát ezen értelemben is már a' Kérdés véleményem szerint tökéletesen

fejtve: hogy t, i. mind Magyarok, a' kik a' Magyar Nevet megérdemlik. De minthogy azon érdemek, mellyekért valakit méltán nevezhetünk Magyaroknak, igen sokfélék: tehát én azok szerint ezen értelemben is rekentzékre osztom Magyarainkat, annál is inkább, hogy észrevételeimet imitt amott megjegyezhessem. — Magyarok tehát:

I. A' kik Történeti értelemben Magyarokká lettek, az az, a' kik magokat a' Magyar Köztársasághoz tartják. Mert a' Magyar Név Köztársaság neve: tehát minden Társakat illet.

Nem magyarok ellenben azon Tartományok Lakossai, mellyek a' szerentsétlen hadak által hazánktul elszakadtak. Sem azok, kik hazánkból kiköltözvén tőlünk végbútsút vettek. Sem azon szerentsétlenek, kiket a' Törökök karjai tőlünk elragadtak. Sem azon Jövevények, kik egyetmást nálunk árulgatnak, vagy egyéb mesterségekkel bennünket egész a' bámulásig mulatnak. Sem ama országunk külföldi Istápjai, kik fegyveres kézzel ügyelnek külső belső bátorságunk, és tsendességünkre.

II. Magyarok a' kik Magyar Törvényekkel élnek. Mert a' magyar törvény más

Nemzetet nem kötelezhet, hanem csak a' Magyar: tehát a' ki azzal él mind Magyar.

Minthogy pedig már fellyebb Törvényes értelemben sokféle Magyarokat említettünk: úgy polgári értelemben is különböznek ők ezen tekintetből. Mert a' kinek a' Törvény nem kedvez, nem is kíván az azzal élni, és nem ügyekszik annak fenntartásán; már pedig a' mint fellyebb láttuk, nem egyarányosan kedvez mindeniknek a' Törvény: tehát a' VIII-tul végig számlált hazafiak ezen értelemben silányabb Magyarok. Azomban minthogy még Törvényeink keménysége hazánkban semmi lázzadást nem okozott, és annyi századokig épen maradt: tehát titkon elérthetjük, hogy kiki megelégszik vélek; ha kiveszszük a' Zsidókat kik bizonyosan ellene kelnek, ha a' Messiások elérkeznek.

Ellenben mely nagy Magyarok légyenek azok, kiket a' VIII-ig emlegettünk, megmutatták napjainkban némely Vármegyék. De ki is irígyelheti nekik. Arany Bulájokat? Hát nem azért hartzoltak nyoltz századok le folyta alatt csak nem szüntelen, hogy Törvényökben foglalt arany szabadságok édes gyümölsét szaggathassák?

III. Magyarok a' kik őseink ditséretes nyomdokit követik. Mert az bizonyos hogy ők Magyarok voltak, mivel reánk is töl-
lők szállott a' Magyar név örökségül: te-
hát Követői is magyarok lesznek.

Vannak ugyan némelly őseinknek több olyan helytelen Tetteik, mellyeket nem méltó követni: de éppen azért ajálom tsupán ditsíretes nyomdokit. Nem emlí-
hetnénk-e pedig számtalan olyanokat, kik az Uralkodásban, hadivezérségben, orszá-
gi's egyéb hivatalokban, vitézségben, köz életben, Tudományokban, szép mestersé-
gekben és kézi művekben még a' későbbi világnak is remek például szolgálhatnak? és a' kik a' hazátul tetemes áldozatjokért emlékoszlopot érdemlenek? Ládd e' tekín-
tetből is mennyi különbség Magyaraink között!

IV. Magyarok a' kik a' magyar nem-
zetet megbetsülik. Mert méltó Társ az, a'
ki a' Társaságot meg betsüli; a' méltó Társ
pedig méltán viseli a' Társaság nevét.

Ítéld meg mitsodás magyar az ezen te-
kintetből polgári értelemben, a' ki nem
csak Nemzetének termesztéseit; és mív
készítéseit alávalónak tartja; hanem még

annak nyelvét, viseletjét, szokásait, sött hazáját és hazaleányait is megveti; hazafijait pedig nem csak társaságára, hanem szolgálatjára sem tartja méltóknak. Így egy különben nagyméltóságú hazafi, kímíllve legyen neve, tsupa idegen tiszteket és házi szolgálkat tartván, úgy megbetsülte a' Magyar, hogy azt szolgájának sem fogadta be, mondván: Nem szolgának teremtetten Isten a' Magyar. — Ó csak ne lennének sokan a' Magyarok kárára olly eszesek! Meg esne biz a' szegényebb magyaroknak ha mindenik úgy meg betsülné.

V. Magyarok a' kik nemzeti nyelven beszéllenek. Mert a' ki a' nyelvét megbetsüli, az a' Társágot is megbetsüli az ollyan pedig érdemes annak nevére.

Vallyon minek híjjam már Magyarainkat, felkiált egy Magyar, mikor magok magokat is Unger-nek, 's *Hongrois*-nek nevezik? Talán meg is haragudnának, ha Magyarnek mondanám! Legyenek hát úgy-mond Frantz-iák, mivel már úgy is jobban tudnak frantz-iául mint magyarul. Én nem tudom, folytatja beszédjét, mi szépet találhatnak azon több nyelvekbül lopogzott, idegen szavakbul öszve zagyvált za-

varékban. És valóban ha nyelvünk olly zavart, rendetlen és korts volna, már úgy vélem annyira betsmérelték volna a' Külföldiek, hogy magam is szégyellenék azon írni; 's hazám fiai még is abban helyhez-tetik a' kimíveltetést? Boldog Isten mire jutánk!

Szép igen is, ditsíretes és szükséges több nyelveket tudni, főkép a' Túdósoknak, és az olyanoknak, kik idővel az Ország dolgaiban más Nemzetekhez mennek. De tsak azért kiabálok én olly erősen, hogy azt az anyai nyelv megvetésével ne tegyék hazánkfiai: mert a' Római Nép és Nyelv is virágzott valaha, 's még is ki tanulja most azt Dajkájátul? és hol vannak a' Patres Conscripti maradékjai? A' Nyelv és a' Nép egy viszontagságok alá van vetve.

Méltó szemre hányást érdemlenek itt azok is, kik hazafi léttökre is úgy irtóznak nyelvüinktől, mintha attul tsömörlenének meg; valamint azon Jövevények is, kik még minket gúnyolnak ki, 's tartónak neveletleneknek, ha megnem tudjuk nekik adni a' *Monsieur* tzímet. Én úgy gondolom, ha mi ezekhez szorulván nekik *bon jourt* nem

tudnánk mondani, természeti butaságunkat vetnék okul; hát mi mit ítéljünk ezen országunk kukattzairul?

Nyelvünk míveletlenségét, és szószükölködését vetik okul ezen hazafiak, mért nem bitangolják Angyali nyelvünket. Pedig éppen míveletlennek tsak azok mondhatják, a' kik *Grammair de France*-nél nem ösmérnek egyebet. Kimívelhetőségérül meg hogy kéteikédhetünk ama Nyelvnek, melyben több tökéletességek taláztatnak mint egyebekében? Talán hogy orrunkon, 's tüdönkbül nem tudunk beszélni? De melly Nemzetében találsz p. o. hármas é-t és ő, ü, gy, ly, ny, ty, ds, zs betűket? melly szerént olly külömbféle zengése van, mint a' harmonikának. Melly nyelvnek van olly hathatóssága, melly szerént egy szóval többeket megkímíllhetni? p. o. megtsináltatom ich werde machen lassen. Mellyikben találsz olly kellemetességet, mellyet nyelvünknek a' mássalérthetők helyes elosztása szerez? p. o. ugrás, Sprung lábtyú Strumpf És — mellyik nyelv maradt azon eredeti tisztaságában, mellyben a' miénk? Ha a' Görög és Deák vissza kérné szomszédjaink tul szavait, maradna-e a' Németnek Vater-je

és a' Frantziának Pêr-je? És ezekével nem mérkezhette meg nyelvünk szava bőségből? — Egyébb eránt önként el ösmérem, hogy sokszor torkunkba akad a' szó, és soká kell kérödzienünk némelly ki fejezéseken a' szavak zzüke miatt: de ki érzi ezt legjobban? Kimondja a' köznép a' mit gondol, tsak az úri hazánkijai nem tudják el beszélni mitsoda módi ruhák készülnek a' *Marchan d' mode*-nál: Pedig ki tiltotta meg nékik, hogy az *equipage*-t új szóval jeleljék meg? Hát nem szabad nekünk új szavakat dívatba hoznunk? Tsak tudatlanabb őseinknek volt az megengedve? Ki átká vetette nyelvünket azon viszon tagság alá, melly az útra vetett magot éri, hogy előbb el hervadjon mint virágozzon? Írók! tenéktek is szóll a' letzke.

VI. Magyarok, a' kik Nemzeti Ruhát viselnek. Mert az ilyenek meg nem vetvén, a' Társaságot, érdemesek annak nevére.

Nemde mettsel kellene ezen értelem ben keresni a' Magyart magyar országban, mint Diogenes az embert Athénában? — Árpád! nem boszszonkodtál volna-e meg, hatsak álmodtad volna is azt, hogy hosz szas elszenderedésedből a' 19-ik században

felébredvén, udvari Tisztjeid a' Hosentra-
gert akarták volna nyakadba vetni? 's nem
kaptál volna-e Buzogányodhoz, kiakarván
őket udvarodbul irtani? 's hátha a' Buzo-
gány helyett Reitpeitsche-t találtál volna,
nem kívántál volna még tovább aludni?
's végre felébredvén, nem kérdezted volna
hol vagy? és ha azt mondták volna: in Un-
garn! nem áztattad volna sűrű könnyeid-
del azon földet, melyet véreddel festettél?
és nem bántad volna hogy ilyen Ivadéért
betses életedet valaha kotzkára tetted?

Fájdalommal, de ki is allhatná meg
fájdalom nélkül? panaszolkodhatok itt Ha-
zánk fíjaira, kikben annyira elfajzott a'
fínom ízlés, hogy diszes öltözetünket min-
denféle sohonnából került alakos viseletek-
kel feltserélik; és annyira eltompult ben-
nek Nemzetjök iránt a' nemes érzés, hogy
annak pompás ruháját tsak az Inassaikkal
viseltetik, magok meg tsak akkor tartják
érdemesnek a' viselésre, ha a' Külföldiek
hozzák, vissza módikép! Jó hogy szom-
szédjaink gatyát nem tudnak varni, mert
azt is ott készítenék! Szebb most a' Kerek
köpönyeg, mióta Carbonári nevet visel?

VII. Magyarok a' kik a' hazai jó Szo-

kásokat szentül megtartják. Mert a' kik azokat megtartják, betsülik a' Társaságot: tehát érdemesek is annak nevére.

A' Szokások alatt értem azon egyarányosságot a' Tselekedetben, melly szerént magát kiki a' többiek tselekedetéhez alkalmaztatja, és úgy tesz mint más. Minthogy pedig Tselekedeteink vagy Hitbéli A. vagy Törvényes B. vagy Polgári C. dolgainkat illettik: innen háromféle szokásokat lehet különböztetnünk. De mivel a' két első szokásokra majd a' világi, majd a' lelki törvények meg intik, 's kényszerítik az embert; a' harmadikat pedig nem tárgyam tökéletesen kimeríteni: tehát itt a' Szokásokat tsak annyira érdeklém, a' mennyire a' Rendszer tellyessége azt látszik kívánni. Ugyan azért:

A. A' polgári értelemben vett jó Magyar megmarad hite mellett. Mert annak változtatása a' haza békességét megszokta zavarni. — Ugyan miért kívánczotatok Dévay, Kopátsy, Sztáray 's a' t. mért Kálmántzy, Szegedi, Perek, Fodor 's a' t. más úton menni Menyországba, mint a' mellyet néktek Ditső hazai Szentjeink: István, Imre, László, és Örzsébet mutattak? — De minek utánna tetszett Őseink-

nek hitöket megváltoztatni; már most hasolló polgári bűnbe keverné magát, a' ki azt könnyűségből ismét feltserélné: Mert a' mult századok szomorú példái tanítják, melly vérengző hadakat, iszonyú zavarodásokat, 's tetemes károkat hárított hazánkra ama rakontzátlan, még a' hitvallásra is kiterjedő újmódi fürkészés.

B. A' polgári értelemben vett jó Magyar a' törvényes Szokásokat is megtartja. Mert ezek országunkban a' Nemírt törvények, ezeket pedig a' jó Magyar megtartja. — Illyenek p. o. a' Koronázás, Tisztiválasztás, Beiktatások, Köszöntések, Fel esküdtetés, a' Gyűléseken magyar ruhában való megjelenés, és több efféle dítsíretes, és szükséges szokások.

C. Ugyan azon értelemben vett jó Magyar polgári dolgaiban is megtartja a' magyar Szokásokat. Mert az illyenek külsőképen is megmutatják, hogy Magyarok: tehát ki merné tőlök a' magyar Nevet igazságtalanul megtagadni? — Mivel pedig a' Polgári Dolgok vagy közönösek, vagy különösek: azért az efféle szokások is kétfélék. De mivel a' közönös szokásokat már fellyebb! említettem u. m. a' Nyelvet és Ru-

házatot: azért itt tsak a' különös szokásokat említem. Ugyan azért:

1. Magyarok a' kik Bajúszot viselnek. Mert ez olyan ösmértető jele a' Magyarannak, hogy a' nélkül nem is mondhatni; mert a' Magyar szabad ember; nem szabad pedig a' kit orron fognak! 's nem fog-e pedig orrodnál a' Borbély, midőn Bajúszodat koppasztja?

2. Magyarok a' kik a' mulatságokban magyarosan tántzolnak. Mert a' mulatságban is az a' jó társ, a' ki a' társasághoz tartja magát. Azonfelül melly nagy befolyása légyen a' Tántznak a' Nemzeti bélyegbe nézd: Hasznos Mulat; 8-12-1823. — Azt kérdé pajkosan egykor egy Török midőn látta izzadni Tántzossainkat, hogy mit kapnának egész éjjeli ugrándozásokért? 's a' midőn értené hogy semmit, azt mondja hijába nem fáradna. Tsak hamar feleli egy Magyar: Sógor! nints az hijában, mert örömben ugrálnak, hogy a' Leánykák kiszabadultak a' Hárembul.

3. Magyarok a' kik házi dolgokban is magyar Szokást tartanak. Illyenek a' láb-beli viselés, tubák helyett pípálás, és számtalan efféle apróbb szokások a' mennyire helyesek p. o. Mért szokás a' Magya-

roknál tsókolódzás helyett kezét fogni? mert azzal jelentik, hogy jobb karokkal segítik egymást még a' tsatában is.

VIII. Magyarok a' kik a' haza javára törekednek. Mert ezeknél érdemesebb tagjai nintsennek a' Társaságnak.

Számtalan út 's mód vagyon a' haza javára törekedni, és pedig mennél magasabb rendben vagyon hazánk fíja helyhez-tetve, annál biztosabban el érheti ezen ditsőséget. Mindazon által minden Magyar méltónak mondhatja magát e' pontbul nevére, a' ki azzal ditsekedhetik, hogy: úgy megfelelt kötelességének, a' mint tőle legjobban kitelhetett. — De van még egy különös út mellyen a' haza javára mehetünk áldozni, Gróf Festetits, Martzi-bányi, Szétsényi, Rhédey's a' t. meg mutogatták azt, kik azon magoknak halhatatlan Nevet, és még a' századik ivadék-tul is méltán várható háládatosságot érdemlenek. Bár többeknek sugarolna illy jót Ör-Angyalok!

IX. Magyarok a' kik hazájokban tartják lakásokat. Mert az a' jó társ, a' ki a' társaságot el nem hagyja.

Soha sem volt talán még ezen érte-
lemben olly sokpártos Magyar, mint most
napjainkban, a' midőn úgy el idegened-
tek tőlünk hazánkfiiai, hogy tsak a' Póstan
beszélgetnek vélünk, midőn jó kedvök
jön. — Nemde Rákótzynak különös kegye-
lemből volt megengedve, hogy Krakóban
költhesse jövedelmét; 's már most az is
a' Szabadsághoz tartozik? 's nem tiltják el
valaha a' Törvények ezen szabadságot?
Szép kis szabadság, midőn a' határon
megvizsgálják a' ládát, mint egy Szökevény-
nek! Ó de sok politikai tekintetekből kár-
hozatos a' hazára nézve ezeknek Tsele-
kedete!

X. Magyarok a' kik a' nemzeti Bélye-
get ügyekszenek magoknak megszerezni.
Mert az a' Magyar fő ösmértető jele.

A' Bélyeg által értem azt, a' mit Ka-
rakternek nevezünk, t. i. azon egyarányos-
ságot a' Tselekedetben, és gondolkozás-
ban, melly szerént valaki magát mástul
megkülömbözteti: és azokat valamelly
Főszabáshoz alkalmaztatja. Így mondjuk
azután hogy jó vagy hitvány bélyegű em-
ber, a' mint tselekedetét észbéli törvények-
hez szabja, vagy tsak buzbaz tselekszik,

azokra nem ügyel. Én ezen Bélyegeket alább fogom említeni, a' hol a' Magyar kötelességeiről szóllok, itt csak azt jegyzem meg, hogy azokban semmi szenny nem lévén, valóban méltó tulajdonunká tennünk.

Elő adván így a' Magyarat maga valóságában, nemde Hazafiak kevesen vagyunk igazi Magyarok? és mért nem ügyekszünk pedig azzá lenni? Szégyellünk? Terhesen esik? Nem illik? Nem méltó? veszedelmes? Ó támadj Eleink hamvaibul hatalmas Ügyvédő! ki az illetén bélyegünk piszkolójátul tisztítsd ki Népünket; és az általam mingyárt elő adandó kötelességek megtartására kéntesd hathatósan rossz hazádfijait. — Ugyan csak:

Kötelességéről szollok imár a' Magyar-nak, 's ki helyteleníti, ha keményen szóllok? A' ki szíve dobogását már többé nem hallja, hogyan figyelmezne az én gyenge hangomra? 's meg értené-e mindenik, ha csak nem lármáznék? 'S olly bátor-talan volnék Magyar léttemre, hogy a' kötelesség meg szegését sem merném meg fedni? és a' melly kötelességek minden Magyar szívben írva általtnak, félnek elő

adni? Halld őket neveddel ditsekedő Magyar, 's tanúld meg:

IV.

Mi a' Magyarnak mint Magyarnak Kötelessége?

Bátor a' Kötelességek elő adásában több Elődiket, vagy is principiumokat vehettem volna fel, p. o. Külömböztessd meg magadat minden Nemzettül. Kövesd Őseid ditsíretes Nyomdokit. Ügyekezz méltán viselni a' Magyar Nevet. És ama híres IHS. Istenedet Hazádat Szeressed. — mellyekbül, mint a' selyembogárbul a' szalat, ki lehetett volna azokat húzogatni. De mivel a' szoros logikai rendszert nem akartam tartani, ne hogy a' főbb kötelességet tsekélyebb alá szorítanám: azért én azokat e' kép adom elő:

I. *Hiv légy Királyodhoz.* — A' sarkalatos hazai Törvények tették azt kötelességé, mellyeket ha meg nem tartasz, hogy kívánhatsz azok oltalma alatt részes lenni a' polgári közjóban? 'S melly baromi ösztön bizgatná a' testet, hogy lelke kárával

roszszat tselekedjen? Lelke a' Király az országnak, a' Nemzet tsak Testje: hazádat kevered hát végső veszélybe, ha e' nemes része ellen hívtelen vagy. Mert hogy lehet boldog a' Test, ha boldogtalan a' Lélek? lehet-e pedig boldog a' Lélek, ha hívtelen Testben lakik? és élhet-e a' Test, ha Lelke el hagyja? 's nem hagyja-e el pedig a' Testet, ha ennek tagjai széjjel szakadoznak? Valóban méltó az ilyen tag, hogy az 1723. 9. §. 11. és több hazai Törvényeink keménysége rajta tellyesedjen.

Ditsekedve mondhatjuk azomban, hogy illy gonosztévőt, ki e' szentség törést elkövetni merte, Hazánk ritkán nemzett; és legalább azon ditsíretet adhatjuk Hazánkknak, 's tsudálva magasztalhatjuk az Isteni gondviselést, hogy minden korban találkoztak olly hatalmas Férfiak, kik az illyetén időtlen kortsokat elgázolták, és hazánkat végső romlásátul mind ekkoráig megmentették. — Főképen pedig szívünk rebegésével emléthetjük azon múlt időkort mellyben Magyaraink vértanúi voltak e' kötelességnek. Mert midőn hajdan Ditső Mária Therésia ügyét 's reménységét Magyarokra bízta: ezek a' leghevesebb in-

dúlattal kardhoz kapván tüstént megmutatták, hogy készek mindenkor Királyjoknak vérökkel áldozni; és a' midőn e' hívséget próba köre tették, olly emberül megtartották a' mit ígértek, hogy a' Külföldiek is leg méltóbb tisztelettel emlegetnék aztat. Lehetett-e pedig elvesztett éltöket valamely jutalommal vissza pótolni? Ládd millyen a' Magyar Nagylelkűség, 's e' nemzeti hűség!

Ezen kötelesség magában foglalja egyebekben kívül azt is, hogy a' melly hivatalt, és dolgot ezen földi kegyelmek kútfeje leg kegyesebben reánk bízni méltóztatik, azt a' legnagyobb serénységgel, pontossággal és figyelemmel elvégezzük. — Főképen pedig, hogy az ő megfertőzhetetlen Tetteibe, 's Jussaiba ne avatkozzunk; azoknak minéműségét ne vizsgáljuk; sőt ha nyilván reánk nézve (bűn legyen gondolni!) ártalmasak volnának is: azoknak megmásolását a' leg gyengébb szerrel könnyörgőleg terjeszszük Fölsége elejébe.

II. *Szeressed Hazádat.* Nem a' természet ösztöne-e az, hogy a' kitül javainkat veszszük, azt szívből szeressük? 's nem vettük-e pedig minden javainkat hazánk

kebelébül? 's kívánhatná az ilyen háládatlan kukuk, ki őtet megveti, hogy tőle szeretessen? 's méltó volna az a' pártos Korts, ki hazáját gyűlöli, hogy azon földet gázolja, mellyet annyi nemes vér öntözött? 's nem volna érdemes az a' haramia, ki hazájának kárt tenne, hogy az 1791. 56. Törvény, gonoszságán boszszút álljon?

Szomorúan emlékezek, 's nem is más okbul említem, mint hogy hazánkíjai hallván, rajta iszonyodjonak, melly Rémeket ellett néha már a' haza! kik annak belső tsendességét meg zavarni; szentséges törvényeit bűnös lábbal taposni; folyó pénz hamisításával mint egy vérét megrontani; az ellenségnek fegyvert 's eleséget szolgáltatván, sőt erősségeit annak által adván, a' hazát vétkesen elárulni nem féltek, 's irtóztak!— De hála a' Magyarok Istenének! hogy olly ditső fiakat is nemzett édes hazánk, kik nem tsak amazok gonoszságát meg gátolták: hanem jeles tetteivel amazok hibáit egész eltörölték. Ezeknek köszönhetjük, hogy édes hazánk máinapig-is a' polgári közboldogság ama léptsőén nyugszik, mellyen a' legfelsőért a' többiekkel méltan vetekedik.

A' haza szeretete megkívánja, hogy annak szükségében tüle segedelmünket megne vonjuk, hanem mint a' Kartágó Lakossai, még az utolsó tehetségünket is annak elhárítására fordítsuk; és őseink példáit követvén, a' midőn ez nagy szükséget szenved, annak oltárára ollyas áldozatokat vigyünk, mellyek a' szükség dühét megengesztelhessék.

Nem külömben kötelesség a' hazát védelmezni, és a' rá rohanó veszélytől halálig menteni. Sok nemes vért ontott már e' kötelesség, és úgy tartom máig is kevés van ollyan, ki ditsőségnek ne tartaná hazájáért meghalni. Lám vitéz Huszárink, és bajnok Bakáink, melly bátor szívvel mennek vért ontani azon hazájokért, mellyben nekik mindegy volna e' vagy amaz alatt parasztoskodni, és ennek vagy amannak robotot szolgálni.

Ugyan a' haza szeretete kívánja azt is, hogy az ő ditsőségét, hasznát, 's boldogságát elő segíteni, még ha fáradságunk vagy hátramaradásunk, sőt javaink áldozatjába kerülne is, el ne mulasztjuk; attul minden veszedelmet, kárt és ínséget eltávoztatni ügyekezünk; és hazánkíjait

szerentséjét előmozdítani, ügyökön segíteni, 's állapotjokat jobbítani megne szünjünk.

Végre a' haza szeretete azt is megkívánja, hogy midőn valaki azt ótsárolja, rágalmazza, vagy gúnyolja, annak pártját fogjuk, 's ügyét védelmezzük. Többször van erre alkalmatosság! Egy Olasz, Velentze ritkaságaival ditsekedvén, azt mondotta, hogy ott egy útszán végig menni többet ér, mint egész M. Országot öszvejárni. A' többi között említé hogy a' Markus tornyán lévő Angyal szárnya árnyékában 32 Urak vendégeskedtek. Itt készült felelém azon torony nálunk a' Körmötzi Bányákbúl, hanem az a' nagy Angyal oda repült véle! Le is torkoltam az után a' Történetekbül, említvén néki melly károkat tettek ezek valaha hazánknak 's főkép Bányáinknak, hogy a' Mátyás Király 6-ik Decr. 32. 1575-91 és 94-dik Tzikkelye által még a' hazafiságbul is méltán kitiltattak.

III. *Tartsd meg Törvényidet.* Nem tenéked szólok, kit saját hasznod kénszerít azok védésére; amazoktul kérdem, kik a' terhét érzik, mért nem akarnák hogy tovább fennmaradjon? mért nem volna jó

a' sokszázados törvény? mitsoda igazság volna olly törvényben, melly az érdemeket meg nem jutalmazza? nem arányos-e pedig Törvényink kegyessége az érdembetséhez?

Ezen kötelességet úgy kell érteni, hogy a' midőn valamelly erőszak, 's hatalom azokat vagy el akarná törteni, vagy részében megherélni: az ellen törvényes úton 's módon kéne védelmezni. — Ezen kötelesség magában foglalja azt is, hogy magát idegen törvények és törvény székek alá ne vesse; sem a' Törvények hozását, végre hajtását, 's megvizsgálását idegenekre ne bízza, hatsak azok hazaiaknak nem ösmértettek, p. o. a' Tsere Törvény az 1792 - 17. által,

Ugyan ezen kötelességhez tartozik az is, hogy azokat Magyar nyelven hozza. Mert törvényes értelemben a' Nemzet költsonöz Nevet a' Törvényektől, nem ezek amattul: ha tehát ezek deákul vannak, lehet-e a' nemzet Magyar? külömben pedig, hogy is tarthassa meg azt a' ki nem érti? Ollyan furtsának látszik ez én nékem, mint a' Deák nyelvet deákul tanulni!

IV. *Betsüld Nemzetedet.* Mitsoda megvétőt találsz Nemzetünkben, te hitvány himpellér, ki aztat megveted, a' mellyről a' külföldiek is tisztelettel szólnak; melly afféle férfiakat nemzett, kik a' századok történetében nagy szermélyt viselnek; melly annyi jeles emberekkel vagyon sógorságban; és a' mellynek társaságát minden Ország gyűlésén annyi Idegenek esedezve óhajtják?

Vallyon nem megvetése-e a' Magyar szebb Nemnek, hogy Hazánkfijai máshol házasodnak? Nem Leánykáink ügyét akarom védeni, hanem a' mit a' hazaszeretet kötelességé tett, fogom megmondani. Világszerte ösmeretes Tündérink szépsége, 's ritka Nemzet mellynél több szebb találtatna. — Melly érzéketlen szív birná lerázni azon bilintseket, mellyeket Lyánkáink hódító tekintete, gyönnyörű nyövése, szelid indulatja, 's kies ábrázatja reája lakatolt? 's melly komor bús szívet fel nem derítene ezeknek víg kedve, lángolló ortzája, bájos nézése, és ékes beszédje? 's nem vonzana vissza túl a' határrul is ő deli termétek, szép eleven színök, tsinos viseletjök, 's mosolygó ajakjok? Nem ketsegtetnek

elegendőképen villámló szemeik, vídító szólások, domborodott mellyök, és finom érzések? Nem tsábít nemes eredetök? Nem vonz gazdagságok? 's nem kényszerít magyar származások? Még a' képzelletemet is fel zajdítja, ha megtekintem kartsú derekokat, tömött tomporokat, hószerű bőréket, sűgár termetöket, derült homlokokat, selyem szál hajokat, alabastrom fogokat! 'S igaz szívök, jó nevelések, tiszta értelmök, ártatlan magaviseletök, ébredt eszök, 's több illyetén kellemeik, és sokféle erköltseik nem olyan mély örvény, hogy bele fulladjatok? Ó de nehéz volna illy órállók mellett meghalni!

Vajmi nem találkozik-e pedig Ens, Wels és Linz tájékán is kinyölt, görbe, púpos, bandzsal, szeplős, ragyás és düllett szemű? Nints-e ottis kamós orrú, rántzos bőré, majom képű, serte hajú, rozsdás fogú, nagy ajakú, bufa pofók személy? 's nem hoztok-e néha országunkba olyat, hogy a' vásáron sem kelne el? durva, nevetlent, nyifogó, kirúgót, rút, komor szintelent nem láttok-e ottan? Ó tsak ne terjedne a' portékákrul a' Leányokra is bal ítéletek, hogy tsak a' külföldi szép! Em-

lékezzetek meg, hogy minden mag a' maga földjében díszlik! 's vigyázzatok, hogy el ne üssön magzatotok ama szép termettül, melyet még a' külföldiek-is egy szájjal hirdetnek a' Magyar Nemzetrül. Lásd J. C. Bisinger General Statistik 1807. a' 84 lapcn.

Nem szükség, mint mondám, hogy pártjokat fogjam Hazánk Leányinak, más részről rozszzallom tselekedetöket. Nemde mindent elkövetnek az illy elsőgorosodott Magyarok, még a' mit a' haza szeretete szentség töréssé tett-is, tsak ezen drága kintsöknek kedvét találhassák? Lakást külföldön választzonak, nyelvöket eltanulják, szokásokat béveszik, sőt hazánkba is bé avatják; egy szóval kedvöket olly gyengédeden ügyekszenek bétellyesíteni, hogy házokbul a' magyarságot egészen ki irtják, 's udyari Tiszteknek vagy tsupa külföldit fogadnak, vagy legalább a' ki Feleségöknek anyai nyelven tud hízelkedni. Mitso-da hazafiakat várhatunk ezeknek magzati-bul! kik idegen anyátul születtek, idegen Tanítóktul neveltetnek, 's a' haza gyűlölésében naponként öregbednek! Ezekbül válnak olly korts hazafiak, mint ditsőséges emlékezetű II. Jósef Fölséges Királyunk

idejében éltek, kik, midőn ezen halhatatlan nevű Fejedelem a' magyar Nyelvet akará folyamatba hozni, 's az egész Birodalmában közönségessé tenni, azt felelték, hogy: Nyelvünk durva természete, 's míveletlen mivolta azt meg nem engedi! Így hozattatott be hazánkba Német Nyelv! 's ezek bűnét hányjuk méltatlan Jósefre!

V. *Megne vesd a' Nemzeti Nyelvet.*
Takarodj szemtelen, ki aztat megveted, 's pirulj-el mikor csak a' Magyar megszóllít. Hogy mersz te fa Jankó azok között lakni, kiknek betses nyelvén nem tudsz beszélleni? 's hogy bátorkodsz magad Magyarnak vallani, ha krákgó torkod nem tud úgy szóllani? És hogyan betsülheti a' haza e' hitvány kukatzot, ki a' hazai nyelvet nem betsüli? Titeket kérdelek egyenes szívű külföldiek! érdemesek ezek, hogy köztünk éljenek? 's mit ítilnétek Ti illy balgatarokrol?

Ha szemesen megvizsgáljuk Hazánk állapotját, úgy látszik, mintha a' finomodást, és kimíveltetést egyedül abban helyheztetnének, hogy sok nyelveket tudjunk: mert még az olyanok is fő foglalatosságokká választották az idegen nyel-

vek tanulását, a' kiknek Tudományok után kellene élelmöket keresni. Mintha biz a' Frantzia nyelv nélkül nem lehetne megokosodni. Én azt jövendölöm, hogy még a' külföldiek is azt mondják idővel, hogy a' Magyar egyebet sem tud, mint Nyelvet. Ezen tekintetből őseink példáját sem méltó követnünk, kik az egész böltssességet a' Deákságban helyheztetvén anyai nyelvünket vadságában hagyták. Lám a' Görögök még a' szent Mise kedvéért sem vettékbe a' Deák nyelvet. — Tartsa tehát kötelességének minden jó hazafi.

A' hazai nyelvet pallérozni, és minden akadályokat elhárítani, mellyek nyelvünk virágzását megakadályozzák. Illyenek p. o, az idegen nyelven írt könyvek olvasása, ugyan azon nyelvek mindenhívatalban való megkívántatása: idegen újságok olvasása; a' színjáték; az asztalfelett és más mulatságokban való beszélgetés; idegen nyelv tanulás, és ahhoz a' kisdéd korunktul való hozzászokás, melly által olly terhesen esik idővel anyai nyelvünkön beszélni, hogy azt lehetetlenek is véljük. Azon felül.

Ösmérje kötelességének arra minden hazafit serkenteni, sőt kényszeríteni is, a' mennyire az egyesség fenntartása azt szükségessé tenné. Mert semmi a' megphasolásra nem ad olly sükeres okot, mint a' nyelv különbözése. Így tselekedett 1745-ben a' Kalotsai Érsek Gróf Patachich Gábor, ki Hórvát léttére is olly derék Magyar volt, hogy a' Kalotsai vidéken az elszaporodott Szerbek miatt egészen elveszendő magyar nyelv felsegítésére, a' Szerbi nyelvet 12 forint, vagy annyi bot fenytéke alatt megtiltotta, 's tsak ugyan a' nyelvet virágzásba hozta. (Lásd Katona Hist. Metrop. Coloc. Eccl. Parte I. pag. 72.) — Én azomban ezen bánást jóvá nem hagyhatom, és a' Rozsnyai Püspök Gróf Eszterházy ő méltósága módját, melyet napjainkban szerentsésen folytat, illendőbbnek tartom; sőt legjobbnak vélném, ezen jutalommal felteendő Kérdés: Miképen lehetne országunkban a' hazai nyelvet leg sükeresebben divatba hozni? Megfejtője véleménye szerint, annak előmozdítását eszközöszleni.

VI. *Nemzeti Ruhát viselj.* Mert már a' természet is úgy hozza magával, hogy

a' mít belsőképen érzünk, ha nem veszedelmes, azt el ne titkoljuk. Mért volna pedig veszedelmes Magyarnek látszani? Hiszen nem mondom én, hogy a' *Carbonári*, vagy *Freymaurer* Társaság Ruháját viseld, hanem a' tiszteletre méltó szabad magyar Nemzetét, melly tsak akkor magyar, mikor Magyarot mutat.

Bent van, ha elfojtódott is, a' Magyar szívben azon nemes ízlés, mellyet díszes magyar ruhájában mutat, és tüstént erőre kap, ha egy szépen festett magyar Gárvart meglát. Mert ditsekedve mondhatjuk B. Szennyeivel, hogy égbe illene Királyunk Gárdája (Testőrzői). Onnan vagy az a' titkos hajlandóság, hogy még azok-is tsákós süvegben, zsinóros Mentében, vitézkötéses nadrágban, és sarkantyús tzizsmában festetik magokat, a' kiknek külömben alakos hatzika borítja testöket, és tsak a' képekbül ösmérik a' magyar öltözetet.

Azzal mentegetik magokat, 's azzal védelmezik bugyogójokat az új módi Magyarok, hogy a' külföldi öltözetek alkalmasabbak; ótsóbbak; tisztességesebbek; és a' termet hibáját jobban eltakarják. De:

Nem akarom én őket bugyogójoktól megfosztani, tsak azt kérdem tőlök: Mi alkalmasabb annál a' mihez szoktunk? Mit tart a' Török az ő ezer rántzú, nagyülepű bugyogójánál alkalmasabbnak? Bizony sajnálom hogy Ditső Királyaink hajdan az unfommot Magyar ruhában nyomorgottak! Lám a' mostani Magyarokknak töri a' nadrág szíj gyenge tsípőjüket! tán még ha fellyebb hág a' pallérozódás, kardjokat is nyakokba akasztják, vagy mint szükségtelent, a' hóhéra bízzák. És ugyan mi alkalmatosság van azon ruhában, mellyet annyi gombal kell nyakadba fűzni?

Hátha ótsóságát tekintjük, méltóbb a' viseletre? Ha meg szerezheti a' szegényebb köznép, mért sokallaná árát a' gazdagabb? hiszen tán nem árul ő azért tzitromot. Kinek erszénye nem kiürülhetetlen, ne vágyódjon mindég az újmódi után. És inkább költjük pénzünket a' tsalárd kártyára, mint a' nemzetünk dísze fenntartására? Tsak menj esztelen a' veszedelem útján, meg ládd, hogy oda érsz, honnan vissza nem térsz!

'S tisztességesebb-e a' Magyar ruhánál? Széles e' világon nints olyan viselet, melly

melly a' jó ízlésre ehhez hasollána. Mert ennek részei a' legszorosabb mértékben öszve mérve lévén, belőle az arányosság (proportio) és rendes helyheztetés (symmetria) az első tekintettel ki tündöklík. Azonfelül a' testet mindenhol feszesen megfekvén, annak alkotását egész díszében kimutatja. Sőt annak szélei tetszős tizifraságokkal fel lévén ékesítve, a' jó ízlés szabásinak olly tökéletesen megfelel, hogy bizonynyára szomszédjaink is elkívánnák, ha a' tükör őket el nem ijesztené. Mestereink ugyan a' magyar ruhát egész a' megúvásig kitzifrázván, annak díszét meg homályosítják; de ki kénytelen ollyat viselni, mint a' Hertzeg Eszterházy Inassai?

Tagadhatatlan az végre, hogy nintsen tzudarabb Rém, mint ha egy lótslábú, potrohos hasú, púpos hátú, hóri horgas, ülepetlen, a' vagy gyüki ember ölt fel magyar ruhát. De viseljen az ollyat, a' melly el fedí hibáját, hiszen van hála Istennek hoszszú, rövid, szűk, és bő magyar ruha is; és ki tiltja hogy ilyeneket készítes, tsak a' nemzeti ízlés belőle kilásson?

VII. *Tartsd meg Nemzeted szokásait,*
Nem rossz szokásokat értek, hanem a'

mellyeket az erkölts és illendőség megszenved, a' Nemzetiség pedig szükségessé tesz. Meg vetheti-e tehát ezeket valaki a' Nemzet megvetése nélkül? és ne vessen meg viszontag illyeket a' Nemzet? Én tsakugyan ezt olly kötelességnek tartom, hogy attul senkit sem lehet feloldozni, ki a' magyar névben akar büszkélkedni. 'S nem érez így minden betsületes hazafi?

Hogy a' hitbéli és törvényes szokásokat ne említsem, kötelessége bizonynyal a' magyarnak, hogy Bajúszot viseljen. De mért nem is szenvedhetné meg e' tiszteséges fürtöt orra alatt a' ki Magyar? Talán a' Tündérek kedvéért véteted aztat le? hát az orrodát nem metszelnéd le, ha netalán azt sem szenvedhetnék? Tsak a' ki Ritter és Bassenbart-hoz szokott, nem szenvedheti azt. Ládd te rettenthetetlen magyar Nép, kit az ellenséges Férjfi erő ekkoráig meg nem hódíthatott, melly könnyen rabbá tesz az erőtlen szebb Nem! 's ugyan nem félsz Holofernes példájátul? nem irtódzasz a' Sámsométul? Már ruhádbul ki vetköztetett — hazádbul kitsalt — férhias nyelved el állította — fegyveredről

meg fosztott — orrodát, meg fogta —
Nem húzhat már most a'mére akar?

Illyen apróbb szokásokhoz tartoznak tovább a' Nemzeti Dallok is, melyek a' Magyar tulajdon kényekép buzdítják a' Nemzetiségre; illene-e tehát heverő óráinkban máskép dúdolgatni? Hát még a' nemzeti tántz helyett a' mulatságokban máskép kerengeni? Mért kellene megvetni olly eleven tántzot? — Illetlen? — De bizony még haldokló szemeimet is rá mereszteném egy magyar tántzosra: mert annak természetes mozgásai, apró sűrű ugrásai, sok féle változásai, lába szép helyheztetése, külömbféle görbülése, és egész teste fitzkándozása olly kellemetessé teszi a' tántzot, hogy tántzos társ nélkül is örömet eljárjuk, a' midőn más Nemzet a' nélkül semmire sem mehet. — De talán fárasztó? hiszen senki sem kénytelen olyanokat szökni, mint egy havasi ketske; azután nints a' magyarnak potroha, mert el szorítja a' szíj; Kinek pedig vénségétül az ina görbedez, pihenjen és nézzen. — Avvagy míveletlen? Az is marad, ha olyan tántzmesterekre bízunk, kik a' földet szántják!

VIII. *Hazád földjét lakjad*, ha az ő haszna másképp nem kívánja. Mert ha van a' Magyarnak hazája iránt valamelly kötelessége: köteles ő akkor azt bétellyesíteni. Hogyan tellyesítheti pedig azt be, ha határin túl van? Nem azért szökik-e el a' katoná, hogy kötelességét ne kellyen megtenni? De más tekintetből is vétkes a' hazát elhagyni:

Tsak gondoljátok meg egy kevesé hazánk állapotját, ha minden hazafiba az a' gonosz Lélek bújna, ki őtet kitsálná, nem volna-e szomorúbb, mint IV-ik Béla alatt? Hát, ha ellenben a' mi Lajtán át megy mind Budán maradna, nem lehetne ebből magyar Jérusalem? Nem tiltja néktek azt a' hazaszeretet? 's nem hódít arra, hogy a' kiktől húzzátok jövedelmetöket, azokkal osszátok fel költségtöket? Nem tartoztok ti azon Népet pallérozni, tsinósítani, és boldogítani melynek fáradtságán üzitek pompátokat? 's készebbek vagytok őtet örökös durvaságba buktatni, mint fényüzésteken addig is alább hagyni, még nemzetünk nagyobb fínomságra jutna? Ah ki mondhatna titeket magyarnak! kik mint a' piótzák nemzetünk vérért el szíjjátok, 's

azzal az Idegeneket gyarapítjátok! Bár tsak az ilyenek olvasnák Szirmayt (Hung. in Parab.) az 55-ik lapon!

XI. *Ügyekezze a' Magyar Bélyegét magadévá tenni.* A' ki Nemzetségét igazán szereti, 's annak hírét nevét kívánja nevelni, el ösméri az ezt kötelességének. Mert a' magyar Bélyeg vitte annyira őseinket a' ditsőség pályáján, hogy verset futottak minden Nemzetekkel; hát mi nem juthatnánk el azzal fényes udvarához? 's nem eresztetnének be Palotájába magyar Bélyeggel? illy tiszta Bélyeggel! Halld azt Nemzetem! 's meg ne szünd viselni.

Távul a' zajoktul ősi jószágában tölti víg életét, és tsak áldozatot megy Hazánk-nak tenni, az ő határibul. Itt a' tsendességben nézi e' világnak nyughatatlanságát: 's álhatatos marad ősi szokásinál, midőn mindeneket zavar a' változás. Nem hajház módikat, 's tehetségén felül nem vágy a' pompára. A' haszontalanban nem keresi kedvét 's nem ketsegteti a' hijába valóság. Kívánságát szoros gátak között tartván, szépen megelégszik maga Vagyonjával, és szívesen jót tesz felebarátjával. Vigyáz tetteire, hogy mást megne bántson, vagy valakit

tudva megne károsíttson, 's Javában Nevében másoknak ne ártson. Bár melly nagy kintseket birjonak is mások, megelégedését meg nem tántorítják, nem írigyli se nem ásítózik rájuk. A' kevélységet tsak nevéreül ösméri, de büszke, mert tudja tetteinek betségét. Nemesebb érzésű, hogy sem mást tsúfoljon, 's hitéért nyelvéért másokat megvessen. Fáradhatatlan a' maga dolgaiban, 's tsak kérve avatja magát másokéba. Az Alatta való égis magasztalja az ő kegyességét 's óhajtja mindenik az ő barátságát. Fellyebbvaló bízik erköltsösségében, 's reá meri minden titkát 's dolgát bízni. Felesége olly megbízott hűségében, hogy hitszegésnek tartja abban kételkedni. A' vaj nehezebben olvad meg a' tűzön mint könnyörületes szíve, a' Jajos panaszszain. (Ha szükölködöt lát inséget szenvedni, kész az erszényének szíját megoldani. Meg enged, könnyen a' botosátat kérőnek, de siesd megkérni, ha ellene vétettél. Nem szokott hazudni, sem ollyat ígérni, a' mit meg nem adhat: de a' mit megfogad be is tellyesíti. Nem tsapodárkodik se nem hízelkedik; meg sem szenved a' tsabda hízelkedőt. Erdeménél fogva betségli az embert, 's érde-

ménél fogva kíván betsültetni. El nézi az alávalóságot, megveti a' felfuvalkodást, nem fél a' rágalmazástul. Sokat eltűr, sokat el néz, sokat megbotsájt; de a' visszaélő, haragjának súlyát sajnosan érezi. Víg a' társaságban, múnkás a' dologban, szoros az igazság szolgáltatásában. Szereti a' tudományokat, tiszteli a' tudósokat, 's ügyekszik azokat elősegíteni. Nem kevély, ha a' szerentse reá mosolyog, de nem 'esik kétségbe, ha tőle elfordul, se nem tsügged le a' viszontagságokban. Nem vágy méltóságra, nem esdekli a' ditsőségét, 's ha méltán megnyeri, nem fuvalkodik fel. Nem jár hamisságban, se nem alattomos, 's másokat ok nélkül nem vesz gyanúságba. Józan beszédjében, vígyázatos tselekedetében, álhatatos feltételében. Férfias tettei nagyra törekszenek; bízik erejéhez, de nem vesztegeti a' lehetetlenre. Nem tart minden hitvány Foglalatosságot méltó, 's illendőnek fáradozására, mert azt tartja hogy az arany se jó szagú, ha bűdös helyről jön. Nem változó kedvű a' viszontagságban, 's megrettenthetetlen a' vérző tsatában. Szereti Nemzetét, megtartja törvényét, 's a' haza javára szenteli életét. Ösmereges vi-

tézsége, valamint nagylelkűsége, és Királyához való hűsége, melly ötet a' tsata mezején is lelkesíti. Az oroszlyány kölkét könnyebb elragadni, mint a' szabadságtul ötet megfosztani. A' betsületéért kész mindent meg tenni, 's azt élete nélkül el nem lehet venni.

K e g y e s O l v a s ó ?

Számos azon gondolatok közül, mellyek annyi Népből álló Magyar Nemzetnek ösmértető jegyeit, 's kötelességeit tárgyazzák, és az Író fejében őlly zavarosan fordulnak elő, melly nagy munkámba kerülhetett a' szépét kiálogatni, 's jó rendel elődbe terjesztetni, a' nélkül hogy valakit megbántsak, könnyen elgondolhatod. A' ki tehát e' munkámban kedvedet találta, vedd fel kérlek ügyemet a' Rágalmazók, ellen, és piszkold meg őket helyettem úgy, hogy a' kutya is szégyelljen tüle valami kontzot elvenni. — Te pedig zúgolódó Mómus, és fintornáló Criticus, elégedj meg azzal, a' mit vetek, úgy sem néked készítettem, hanem annak, a' ki soraimbul a' jót hasznára fordítván, a' mit hitványnak

vagy haszontalannak talál, nagy lelkűen el nézi, és meg engedi. De vallyon miért is kellene tőled tartanom? hiszen te ilylennel sem ditsekedhetsz. Héjányosságot tapasztalsz munkámban? Én csak azt hagytam ki, a' mi vagy eszembe nem jutott, vagy tilalmas volt. Ha többet akarsz tudni olvasd el még egyszer, úgy fordul találsz még benne olyast, a' mit előbb észre nem vettél. Külömben pedig vagy többet tudsz; vagy annyit; vagy annyit sem, mint én írtam; ha többet: mért tanítanálak? ha annyit: mit hányhatz szememre? ha még kevesebbet: elégedj meg azzal, a' mit ide írtam. Adja a' Magyarok Istene, hogy csak azt is megtartsd. Nem lelted mindenben kedvedet? Nem csak magadnak írtam, talán másnak a' tetszik, a' mit te megvetsz. Álávalóságokat találsz benne? sokféle az izlés, némely a' vadhúst is úgy szereti, ha bűze van. Kemény kifejezésekkel éltem? A' Magyar a' levest is paprikásan szereti. Valakit megbántottam? A' jajgat a' kinek fáj, és ritkán az ártatlan. Nem illendően feleltem? Néked is szabad volt, mért nem feleltél. Valahol hibáztam? — Te is hibázhatsz megbírálásomban. Hasztalan jegzé-

seket tettem? Tsak úgy hasztalan, ha írásban marad. Durván írtam? Tsak ammint foganatosabbnak véltem. Szószaporítást tettem? Pirulj? mert nem érted. Más kaszálójába vágtam sarlómat? Az A. B. Czés könyvben is van helye az oktató történeti's egyéb jegyzéseknek. Nem jó magyarsággal írtam? Még a' te Grammatikád nem győzött meg a' jobbrul. Szabadon írtam? Úgy, mint a' kit le írtam? sértegetve írtam? Úgy akartam, mert ha mind sérthetetlen lett volna, nem kellett volna fáradnom. Kis dolgokat érintettem? vigyázz nem lyukas-e rostád, ha az át hull rajta. Sokat ki hagytam? Nem segíthettem magamat a' te munkádbul, Hoszasz voltam? Könnyebb lett volna rövid lennem, Rendetlenül írtam? Talán tsak nem látod át a' rendet. Nem tudtam mindenik kedvét el találni? Nem lehet szögletes karikát tsinálni. Hijába valónak tartod a' munkát? Más meg annyira betsülte, hogy 100 fl. jutalommal meg tisztelt érte. Sajnálod könyvemért pénzedet? Hozd vissza oda odom az árát: úgy sem akarnám, hogy hitvány kézre jusson. — Egyébberánt a' mennyire nem bízhatok, hogy munkám mindeniknek fog

tetszeni: annyira ellenben remélhetem, hogy mégis kevés fog olyan alávaló — találkozni, a' ki azt fitymálni, betsmérelni, sőt még tollal is megtámadni nem szégyellené. Azért addig is még Hazámnak jobbal kedveskedhetek, a' jelenvalót ajállván, kívánom mindazon kegyes olvasóimat, kik ennek fő pontjai szoros megtartása által Nemzetünk díszét öregbíteni ügyekeznek, tartsa, éltesse, segíttse, és szerentséltesse a' Magyarok hatalmas Istene!

J e l e n t é s.

Azok kedvéért, kiknek a' minapi hirdetésem nem esett tudtokra, 's ne talán idővel meg akarnák szerezni e' munkát, ez úttal kívánom értésökre adni, hogy e' Munka találtatik Pesten, a' Hatvani Útszában, a' Fekete Elefánt mellett, 546ik Számú Házban, a' Kiadónál.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

